

**8. obrtnički i gospodarski sajam
Koprivničko-križevačke županije**

Izlagalo sedam tvrtki iz Hercegovine

Privredna/Gospodarska komora FBiH potpisnik je Sporazuma o suradnji sa HGK-Županijskom komorom Koprivnica od 1994. godine kojim su se ugovorne strane dogovorile unapređivati postojeće veze i uspostavljati nove, organiziranjem susreta gospodarstvenika, pojedinačnih posjeta, učešća na sajmovima, izložbama i drugim promotivnim manifestacijama

Temeljem te suradnje gospodarstvenici Koprivničko-križevačke županije u organizaciji HGK-Županijske komore Koprivnica izlažu na zajedničkom štandu na sajmovima gospodarstva počev od Neuma, 1994. godine, zatim Mostara, 1998., do danas. Ove godine P/GKFBiH je prvi put učestvovala kao izlagač sa svojim članicama na 8. obrtničkom i gospodarskom sajmu Koprivničko-križevačke županije, kao gost HGK - Županijske komore Koprivnica, od 14. do 16. listopada, u Križevcima.

Na izložbenom prostoru P/GKFBiH izlagalo je sedam tvrtki: Mljekara Livno, Vita-Vi Višići, Hercegovinavino Mostar, Podrumi Andrija Čitluk, Barpeh Čitluk, Bobita Čitluk i Roing Ljubuški.

Štand P/GKFBiH je osvojio drugo mjesto za najbolje uređeni, a sveukupnom dojmu najviše je doprinijelo kušanje izvrsnih domaćih proizvoda: sireva, posebice ovčijih proizvođača Mljekare Livno i Vite-Vi iz Višića, koji su obilno zalijevani bijelim i crvenim vinima i sokovima Hercegovinavino i Podruma Andrija.

Sladokusci su degustirali ukusne krem namaze Barpeha, a ljubitelji žestica paletu alkoholnih pića iz Bobite.

Sušeno povrće i ljekovito bilje iz Roinga nije se moglo izravno kušati, ali je pobudilo interesovanje Podravke iz Koprivnice, kao moguću sastojak njihovih gotovih proizvoda.

Svi pomenuti proizvodi naći će se ili već imaju svoje mjesto na policama vodećih trgovačkih centara u ovoj županiji.

Sajmu su nazočili Jago Lasić, potpredsjednik P/GKFBiH, i Miroslav Vitković, predsjednik HGK - Županijske komore Koprivnica, koji su, uz predstavnike čelnih ljudi županije, razgovarali o unapređenju gospodarske suradnje između tvrtki ove dvije regije i mogućem ulaganju u proizvodne kapacitete najznačajnije tvrtke sa ovog područja - Podravke iz Koprivnice u FBiH.

Željana BEVANDA

Posjete

Novoimenovani ambasadori BiH u P/GKFBiH

U okviru programa priprema prije odlaska u diplomatsko-konzularna predstavništva BiH u svijetu i stupanja na dužnost, sredinom novembra, Privrednu/Gospodarsku komoru FBiH posjetilo je pet novoimenovanih ambasadora BiH i jedan generalni konzul

Programom zajedničkih priprema u Ministarstvu inozemnih poslova BiH bila je predviđena i posjeta P/GKFBiH u kojoj su bili diplomatsko-konzularni predstavnici koji stupaju na dužnost na nove destinacije: Aleksandar Dragičević (Zagreb - Hrvatska); Amira Kapetanović (Kambara - Australija); Borivoje Marojević (Tokio - Japan), Dragan Pjević (Pretorija - Južnoafrička Republika); Kemal Muftić (Nju Delhi - Indija) i Satko Bitanga, generalni konzulat Minhen - Njemačka.

Predstavnici P/GKFBiH su informirali novoimenovane diplomatsko-konzularne predstavnike BiH o organizaciji komorskog sistema u FBiH, osnovnim nadležnostima Komore, te osnovnim ekonomskim pokazateljima koji se odnose na FBiH kao jedan od dva entiteta u BiH. Ambasadorima je uručen izvjestan broj primjeraka promotivnog CD-a "Federacija BiH - Vaš poslovni partner", koji sadrži informacije i podatke koji mogu pomoći novoimenovanim diplomatima u njihovom budućem svakodnevnom radu.

Neki od prisutnih ambasadora posjeduju veliko iskustvo u obavljanju poslova na drugim destinacijama, pa su ukazali na izvjesne propuste koje čine komore iz BiH i njihove članice prilikom posjeta privrednih delegacija ili organiziranog predstavljanja privrede na sajmovima. Kao nedostaci su istaknuti:

- nedovoljna organiziranost i priprema, te protokolarni propusti naših privrednih delegacija;
- previše štampanih materijala, bez posebnog sažetka, što dovodi inozemne partnere u situaciju da, zbog ograničenosti raspoloživog vremena, i ne pročitaju spomenute materijale;
- nedovoljna koordiniranost djelovanja Vanjsko-trgovinske, entitetskih i kantonalnih (regionalnih) komora;
- nedovoljna briga o njegovanju već uspostavljenih poslovnih odnosa naših kompanija sa inozemnim partnerima i slično.

P/GKFBiH će ubuduće, u suradnji sa svojim članicama, nastojati da se eliminiraju ovakvi propusti.

Fabruđin ĐIKIĆ

Počela rasprava

O Nacrtu zakona o porezu na dohodak

Reforme u oblasti poreskog sistema, započete koncem 2000. i početkom 2001. godine, rezultirale su donošenjem Zakona o PDV-u, iz oblasti indirektnih poreza, dok su porez na dohodak i porez na dobit iz oblasti direktnih poreza u završnoj fazi izrade

Nacrt zakona o porezu na dohodak je u proceduri od jula 2005. godine.

Privredna/Gospodarska komora FBiH je organizovala javnu raspravu u kojoj je od 50 pozvanih prisustvovalo 40 predstavnika iz raznih oblasti.

Prezentaciju Zakona o porezu na dohodak su dali predstavnici Ministarstva finansija FBiH, TAMP-a, USAID-a i Njemačkog GTZ-a.

U raspravi su učestvovali predstavnici nekoliko većih i manji privrednih subjekata sa kvalitetnim sugestijama.

Nakon rasprave početkom novembra u Sarajevu, održaće se i rasprava u Mostaru, krajem mjeseca, a nakon toga prijedlozi i sugestije biće prosljeđeni prema Parlamentu FBiH.

Porezni obveznici poreza na dohodak su svi građani, odnosno fizička lica-rezidenti i nerezidenti koji ostvaruju dohodak na teritoriji FBiH, kao i rezidenti koji ostvaruju dohodak izvan BiH.

Svi ostvareni dohoci, odnosno lični prihodi umanjeni za rashode, izuzev zakonom predviđenih izuzeća, podliježu oporezivanju.

Osnovicu poreza na dohodak čini oporezivi dohodak.

Utvrđivanje i plaćanje poreza na dohodak odnosi se na kalendarsku godinu.

Oporezivi dohoci su oni koje porezni obveznik svojim radom stekne obavljajući nesamostalnu djelatnost, te dohoci ostvareni od imovine i imovinskih prava i ulaganja kapitala.

Porez na dohodak plaća se po stopi od:

- 10 odsto od porezne osnove do visine trostrukog iznosa osnovnog ličnog odbitka /osnovni lični odbitak 1.200 KM/.

- 15 odsto od iznosa porezne osnovice koji prelazi trostruku iznos osnovnog ličnog odbitka /osnovni lični odbitak 1200 KM/.

U FBiH se primjenjuje cedularno oporezivanje prihoda fizičkih lica. Ovo je kompleksan i prevaziđen sistem oporezivanja kako za porezne obveznike tako i za poreznu administraciju.

Sadašnjim sistemom oporezivanja omogućeno je dvostruko, pa čak i višestruko oporezivanje pojedinih prihoda.

Oporezivanje ličnih primanja u FBiH regulisano je sa preko dvadeset zakona i zakonskih akata, te Federalnim zakonom na plaću.

Zbog neharmoniziranosti u oporezivanju dohotka unutar FBiH, bilo je neophodno početi jednostavnije prijavljivati i utvrđivati obaveze po osnovu poreza na dohodak.

Zakon o porezu na dohodak uz Zakon o porezu na dobit znači veliki napredak u oblasti direktnih poreza.

Porezne uprave FBiH ubrzo trebaju izvršiti pripreme - edukaciju administracije i poreznih obveznika da bi porezne reforme dale što bolje rezultate u ostvarivanju prihoda, a i zaštite poreznih obveznika od dvostrukog - višestrukog oporezivanja.

Različite vrste direktnih poreza koje su propisivali i primjenjivali kantoni bit će inkorporirane u jedan sintetizirani zakon o oporezivanju dohotka svakog obveznika - pojedinca sa istom poreznom osnovicom i stopom, koji će u FBiH biti jedinstveno primjenjivan.

Ovaj zakon je značajan napredak u oblasti poreza, ali uz uslov da on bude podloga za izradu zakona na državnom nivou, jer tek tada možemo govoriti o jedinstvenom ekonomskom prostoru.

Usporedba sadašnjeg i novog poreza na dohodak

Primjer: pekar + 4 zaposlena, bez izdržanih članova, Sarajevski kanton.

	SADAŠNJI SUSTAV (KM)	NOVI SUSTAV (KM)
Ukupni prihod (godišnji)	80.000	80.000
Rashodi (godišnji) bez poreza na plaću/dohodak	50.000	50.000
Porez na plaću/dohodak (500 KM mjesečno), godišnje	1.500	2.160
Oporeziva osnovica	28.500	27.840
Porez na dobit fizičkih osoba/porez na dohodak	7.125	3.816
Dobit nakon poreza	21.375	24.024

Tabelu sačinili učesnici u projektu modernizacije poreza USAID - TAMP.

Mirsada ĆURČIĆ-SELIMOVIĆ

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora
Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno

Godina VI

Broj 38

Novembar/studen 2005.

GLASNIK uređuje

Redakcijski kolegij:

Željana Bevanda, glavni urednik,
Mira Idrizović, odgovorni urednik,
članovi:

Šemsa Alimanović, Dubravka Bandić, Ljubo Dadić, Fahrudin Đikić,
Juso Škaljić i Meliha Velić, sekretar Redakcije.

DTP: "Privredna štampa"

Adresa:

Privredna/Gospodarska komora FBiH

- za Glasnik -

71000 Sarajevo

Branislava Đurđeva 10/IV

Kontakt osoba: Meliha Velić

Telefon: 033/267-690

E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)

033/217-782

Faks: 033/217-783

www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.d. Sarajevo

Štampa:

Birograf, Sarajevo, Kasima efendije Dobrače 14

Za štampariju: Rizah Mustafić

Besplatan primjerak

Na osnovu Mišljenja Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje broj: UO 12-04-05-172/05, od 12. 04. 2005. godine, časopis "GLASNIK PRIVREDNE/GOSPODARSKE KOMORE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE", koji informiše o radu komore, je proizvod iz člana 13. stav 1. tačka 13. Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, na čiji se promet ne plaća porez na promet proizvoda.

Udruženje poljoprivrede, prehrambene i duhanske industrije i vodoprivrede

Primjena Zakona o trošarinama

U okviru Udruženja poljoprivrede, prehrambene i duhanske industrije i vodoprivrede održan je, 28. oktobra, sastanak Grupacije proizvođača alkoholnih pića i vina

Na sastanku su bili nazočni: Ivica Udovičić, iz Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Miro Džakula, iz Uprave za neizravno oporezivanje BiH, Dragan Prusina, iz Ministarstva financija FBiH, Nevenka Delač, iz Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije, predstavnici najvećih proizvođača iz FBiH i Gospodarske komore FBiH.

Govorilo se o primjedbama i prijedlozima proizvođača oko primjene Zakona o trošarinama, o Pravilniku o jakim alkoholnim pićima, te tekućoj problematici.

Istaknuto je da su nepovoljne odredbe za proizvođače:

- polaganje jamstva banke prilikom uvoza etil alkohola,
- obveza plaćanja trošarina pri preuzimanju kontrolnih markica,
- obveza obilježavanja kontrolnom markicom alko pop-ova i mini pakiranja alkoholnih pića i vina (0,10 - 0,20 litara).

Stoga je Grupacija proizvođača predložila:

U članku 4. točka 4 Zakona o trošarinama, "Službeni glasnik BiH", broj 62/04, izbrisati riječ alkohol.

Predmet oporezivanja ne bi trebao biti alkohol, jer je on sirovina za proizvodnju alkoholnih pića.

U članku 18. Zakona o trošarinama, "Službeni glasnik BiH", broj 62/04, izmijeniti stavak 6, tako da novi tekst glasi: "Za uvozna alkoholna pića obveza plaćanja obračunate trošarine nastaje po preuzimanju kontrolnih markica, a za domaće proizvode obveza plaćanja trošarine nastaje u roku od 30 dana od momenta izdavanja računa o prodaji".

U članku 18. Zakona o trošarinama stavak 7, koji se odnosi na polaganje jamstva banke prilikom uvoza etil alkohola, u potpunosti brisati, jer etilni alkohol proizvođačima služi kao sirovina za proizvodnju i nigdje u svijetu ne postoji praksa da se trošarina plaća na sirovinu ili garantira garancijom banke

Ta mjera je apsolutno suvišna i nepotrebna, jer država time ništa ne dobiva, proizvođači puno gube, a samo profitiraju poslovne banke.

Još je gora situacija ako se destilat nabavlja na domaćem tržištu, jer se odmah obračunava i plaća trošarina.

Proces prerade sirovina traje od tri do šest mjeseci tako da niti jedan domaći proizvođač ne može izdržati ovakva financijska opterećenja.

Grupacija se slaže da država treba uvesti reda u oblasti uvoza etil alkohola, ali to se može jednostavno riješiti uvođenjem registra tvrtki koje mogu uvoziti etilni alkohol za vlastitu proizvodnju.

U članku 23. Zakona o trošarinama stavak 3. izmijeniti na sljedeći način:

"iznimno od odredaba stavka 2. ovog članka, u promet bez kontrolnih markica mogu se stavljati alkoholna pića koja sadrže do 6% alkohola bez obzira na veličinu pakiranja, kao i sva ostala alkoholna pića i vina u pakiranju manjem od 0,25 litara".

Ova izmjena je neophodna zato što se tzv. alko pop-ovi, tj. osvježavajući napitci sa dodatkom alkohola rade sa 2 - 6%. Niti jedna zemlja EU i našeg okruženja nema praksu obilježavanja malih pakiranja alkoholnih pića i vina, jer je to nepraktično, skupo, zahtijeva puno rada, jer se mora ručno lijepiti, a sama markica prekrije gotovo cijelu bočicu.

U radnu skupinu izrade Zakona OBVEZNO uključiti predstavnika proizvođača iz te oblasti.

Članak 15. Pravilnika o trošarinama, "Službeni glasnik BiH, broj 18/05, stavak 3, tj. priloženu tabelu proizvođači traže da se izmijeni na sljedeći način:

1. alkoholna pića i vina:

- a) proizvodni (tehnološki) gubici1,7%,
- b) skladišni i transportni gubici0,5%.

Već više godina ova grupacija traži podizanje granice kala na veću razinu, jer stvarni gubici u proizvodnji, transportu i uskladištenju su znatno viši od predloženih. U Republici Hrvatskoj kalo iznosi 2,2%, a u pojedinim europskim zemljama i do 5%.

Istaknuto je da je i Upravni odbor Privredne/Gospodarske komore FBiH objavio Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o dopuštenoj visini tehnološkog manjka, kala, kvara, rasipa i loma u proizvodnji vina, bezalkoholnog piva, mineralne vode, voćnih sokova, sirupa, gaziranih i negaziranih pića u kojoj stoji da su kod alkoholnih pića proizvodni (tehnološki) gubici 2,2% ("Službene novine FBiH", broj 63/05).

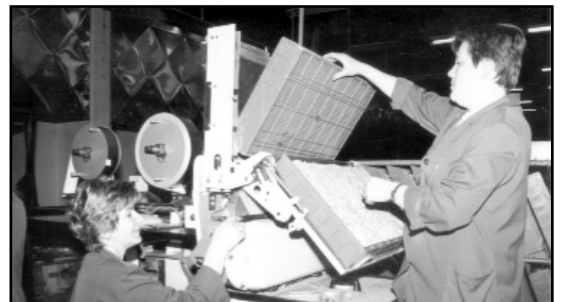
Članak 19. Pravilnika o trošarinama promijeniti tako da:

"za alkoholna pića i vina, osim uvoznih, obveza plaćanja obračunate trošarine nastaje u roku od 30 dana, od dana izdavanja računa o prodaji, odnosno od trenutka isporuke proizvoda drugoj osobi, ako je isporuka obavljena prije izdavanja računa".

Prijedlog Pravilnika o jakim alkoholnim pićima proslijediti Agenciji za hranu, jer je sada formirana i smatra se odgovorna za ovaj dio posla.

Lož-ulje osloboditi trošarina, jer to dodatno poskupljuje proizvodnju, a u ovom slučaju se radi o repromaterijalu.

Erina LASIĆ

Grupacija šumarstva i drvne industrije

Resursi nisu zaštićeni

Potrebno uvesti stalni monitoring zaštite šuma, edukovati kadrove iz postojećih privrednih društava šumarstva, uz kontinuiranu asistenciju šumarskih fakulteta, obavezno provesti higijenu šuma, te i dalje insistirati na deminiranju šumskih kompleksa

Na radnom sastanku članova Grupacije, održanom krajem novembra, govorilo se o zdravstvenom stanju šuma u FBiH i BiH.

- Zdravstveno stanje šuma je loše, neke vrste četinarsa su već u fazi nestajanja - riječi su Mirze Dautbašića, rukovodioca katedre za zaštitu šuma na Šumarskom fakultetu u Sarajevu.

Jela kao najvažnija četinarska vrsta u BiH u potpunosti nestaje, stalni su problemi i sa smrčom, na području centralne Bosne nestaje hrasta na desetine hiljada m³, dok je brijest već nestao.

Brojni su uzroci koji su doveli do ovakvog stanja, maćehinski odnos države prema ovom najvećem prirodnom resursu, neprikladan sistem upravljanja

šumom, prekomjeren intenzitet sječe, izmjena autohtone vegetacije i starost šuma.

Opšta karakteristika stanja u šumama jeste potpuna nehigijena, zatim klimatski uslovi koji su loši za zdravstveno stanje šumskih resursa, npr. na nestajanje jele utječe tzv. hemijska klima (sa ekstremno niskim i visokim temperaturama, poplavama, olujnim vjetrovima i požarima).

Prema riječima profesora Dautbašića, državni organi ne rade svoj dio posla, odnosno njihova dužnost je da upravljaju državnim šumama i da kao nosilac vlasti nadziru gospodarenje svim šumama. Aktuelno stanje na terenu je rezultat takvog odnosa.

- Predlažemo formiranje dijagnostičko-prognozne službe ili servisa (DPS) na entitetskom i državnom nivou, jer smo jedina država u Evropi koja nema DPS niti listu karantinskih bolesti i štetočina.

Postoje najmanje dva razloga za osnivanje ove službe: šteta koju štetni biotski i abiotski faktori mogu prouzrokovati i međunarodno pravni akti koji našu zemlju obavezuju na to. Ukoliko želimo ući u EU moramo imati barem jednu takvu agenciju i institut za šumarstvo čiji će osnovni zadatak biti zaštita šuma - kazao je profesor Dautbašić.

Članovi Grupacije su se složili da je potrebno uvesti i stalni monitoring zaštite šuma, edukovati kadrove iz postojećih privrednih društava šumarstva, uz kontinuiranu asistenciju šumarskih fakulteta, obavezno provesti higijenu šuma, te i dalje insistirati na deminiranju šumskih kompleksa.

Kada je riječ o implementaciji Zakona o šumama, zaključeno je da Grupacija ostaje pri svojim ranijim stavovima da izdvajanje sredstava opštinama u iznosu od četiri odsto od prodatog drveta nije izvodljivo. Stoga predlažu da se iz namjenskih fondova ovisno o mogućnostima kantona uplaćuje iznos od 0,5 do dva odsto namjenski za opšte korisne funkcije šuma.

Prema mišljenju članova Grupacije, sva druga rješenja bi još više zakomplicirala ionako teško stanje u oblasti šumarstva BiH.

Selma VARUPA

Uručena priznanja

“Zlatni most” partnerima i prijateljima

U okviru trećeg susreta privrednika zapadnog Balkana, pod nazivom “Partneri i prijatelji”, organizator susreta kompanija “Media Invent” iz Novog Sada, u saradnji sa Privrednom komorom Srbije, uručila je priznanja “Zlatni most” za angažman na međusobnom povezivanju tržišta.

Ovo prestižno priznanje dobili su zaslužni pojedinci i kompanije iz Slovenije, Hrvatske, BiH, Makedonije i Srbije i Crne Gore, koji su se, prema ocjeni žirija, u prošloj godini istakli poslovnim rezultatima ili uspješnim obnavljanjem ekonomskih veza u regionu.

Dobitnici priznanja “Zlatni most” iz BiH su: Šefik Lojo, direktor Fabrike duhana Sarajevo, Mate Čujić, direktor firme Feal iz Širokog Brijega, i Jozo Bogdan, u čijem je vlasništvu Feal.

Na svečanoj dodjeli priznanja, održanoj 16. novembra u Beogradu, okupljeni predstavnici privrednih komora Srbije, Makedonije, Crne Gore, Slovenije i BiH istakli su da je regionalno povezivanje jedini put ka Evropskoj uniji, stabilizaciji regiona i razvoju. Naglašena je potreba da se podrži svaka inicijativa u pravcu jačanja regionalne saradnje u službi harmonizacije ekonomskih odnosa i u procesu evropskih integracija, odnosno pridruživanja EU.

U pripremima potencijalnih kandidata za priznanje “Zlatni most” učestvovala je i P/GKFBiH.

L. S.

Akcioni plan

Za borbu protiv nezakonitih aktivnosti u sektorima šumarstva i drvne industrije

U Sarajevu je, krajem oktobra, prezentiran Akcioni plan za borbu protiv nezakonitih aktivnosti u sektorima šumarstva i drvne industrije. U izradi nacrtu akcionog plana učestvovali su konsultanti iz Svjetske banke, USAID CCA i vlade oba entiteta

Nezakonite aktivnosti koje se odnose na sječu i trgovinu trupcima u BiH privlače sve veću pažnju Vlade i međunarodne zajednice. Nacrt plana odražava aktuelnu situaciju i podložan je izmjenama koje su, prema mišljenju zainteresiranih strana, neophodne.

Sektor šumarstva tokom i neposredno poslije rata nije bio pošteđen od nezakonite sječe šuma, a danas su mnogo efikasniji kontrolni mehanizmi zaštita šuma. Pod nezakonitim aktivnostima u sektoru šumarstva, uglavnom, se podrazumijeva prodaja drveta od javnih poduzeća.

Akcioni plan se sastoji od dva glavna pravca djelovanja:

- unapređenja vanjske kontrole,
- internog razvoja javnih poduzeća šumarstva.

Vanjska kontrola obuhvaća:

- definiranje uloge Vlade u regulatornim aktivnostima;
- implementiranje prijedloga za uspostavu glavne inspeksijske službe na entitetskom nivou koja bi objedinjavala sve inspeksijske službe, uključujući i Federalnu inspeksijsku službu (FIS);
- donošenje odluke o instituciji nadležnoj za kontrolu rada poduzeća drvne industrije poslije konačnog definiranja sveobuhvatne strukture inspeksijske službe;

- povećanje broja i obuke osoblja, te ostalih resursa koji bi bili na raspolaganju FIS-u u skladu sa mandatom i odgovornostima;

- nastavak suradnje FIS-a i EUFOR-a u cilju nadzora transporta i snabdijevanja drvom drveno-prerađivačke industrije - daljnji razvoj procedura kontrole;

- provođenje detaljne procjene o vrsti i obimu bespravnih sječa i izvozu bespravno posječenog drveta;

- provođenje popisa i procjene poduzeća - korisnika drveta. Interni razvoj javnih poduzeća čine:

- otpuštanje, premještanje i primanje novog osoblja kako bi se osigurala kompetentost menadžmenta poduzeća i neupletenost u nezakonite aktivnosti;

- primjena metoda centraliziranog javnog nadmetanja i drugih tržišno baziranih mehanizama za formiranje cijena prilikom prodaje drveta svim privatnim poduzećima i poduzećima u državnom vlasništvu, tako da se do polovine 2008. godine prodaja drveta iz državnih šuma 50 odsto koristi ovom metodom prodaje, a do kraja 2009. godine 70 odsto;

- osiguravanje i striktno pridržavanje propisa javne nabavke;

- omogućavanje vanjske kontrole;

- uspostava sistema za sakupljanje i širenje relevantnih informacija o gazdovanju šumama i prodaji drveta.

U sektoru drvne industrije to su:

- obustava obezbjeđenja sirovine poduzećima koja nisu platila isporučeno drvo;

- potpuna primjena legislative o likvidaciji i bankrotiranju za poduzeća drvne industrije;

- privatizacija preostalih drveno-prerađivačkih kapaciteta i tvornica namještaja u državnom vlasništvu;

- suradnja sa EUPM-om i EUFOR-om u cilju povezivanja u borbi protiv nezakonitih aktivnosti u šumarstvu;

- suradnja sa EU-CAFAO u cilju jačanja carinske službe, u smislu otkrivanja izvoza bespravno posječenog drveta i izvještajima o izvozu i uvozu;

- suradnja sa svim inicijativama za osnivanje Glavne revizorske službe kako bi se osiguralo da će kantonalna poduzeća šumarstva imati koristi od redovnih revizija;

- osiguranje političkih stranaka da objelodane izvore finansiranja;

- osigurati da vladini službenici i izabrani političari objelodane svoju imovinu i izvore prihoda.

Provođenje navedenih aktivnosti i dodjeljivanje monitoringa implementacije Akcionog plana najprikladnijem ministarstvu u okviru entitetskih vlada. Monitoring mora biti transparentan i omogućavati učešće interesnih strana. Ministarstvu finansija i trezora BiH dodijeliti nadležnosti mobilizacije međunarodnih fondova i ostalih resursa za podršku provođenju Akcionog plana.

Za koordinatore aktivnosti međunarodne zajednice predlaže se USAID.

Šemsa ALIMANOVIĆ

O B A V I J E S T

Publikacija o tekstilno-kožarskim proizvodima

Obavještavamo privredne subjekte u BiH koji se bave proizvodnjom i prodajom proizvoda iz tekstilno, kožarsko-prerađivačke industrije, da je Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH pripremila publikaciju u kojoj je evidentirano preko 4.000 privrednih subjekata koji se bave proizvodnjom i prodajom tekstilno-kožarskih proizvoda u SR Njemačkoj.

Tim potezom željeli smo svim proizvodnim subjektima sa prostora BiH omogućiti da na jednom mjestu imaju evidentirane sve privredne subjekte iz oblasti tekstila, kože i obuće u SR Njemačkoj, te da na taj način mogu, ukoliko su zainteresirani, stupiti u kontakte sa onim kompanijama za koje smatraju da bi imale interesa za saradnju.

Publikacija ima preko 700 stranica i može se poručiti u Privrednoj/Gospodarskoj komori FBiH, na faks: 033 217 783. Po izvršenoj uplati publikacija se može podići u Komori FBiH, u Sarajevu, u Branislava Đurđeva broj 10/IV.

Kontakt osoba: Hrvoje Brajković, sekretar Udruženja.

Telefon: 033 217 786, mobitel: 061 136 481.

Cijena publikacije sa porezom iznosi 150 KM.

Drugi radni sastanak

Razvoj državnih standarda za održivo upravljanje šumama i certifikacija šuma

Druga državna radionica pod nazivom "Razvoj državnih standarda za održivo upravljanje šumama i certifikacija šuma", koja je ujedno i komponenta projekta Očuvanje i razvoj šuma, održana je, krajem oktobra, u Hotelu Bistrica, na Jahorini

Standardi koji se trebaju razviti moraju biti primjenljivi u oba bh. entiteta i trebaju uzeti u obzir ukupnu vrijednost svih funkcija šuma, uključujući produkciju, okolinsku/biološku raznovrsnost i društvenu funkciju.

Projekat implementira Savcor Indufor iz Finske, u suradnji sa firmom Ceteor iz BiH.

Na prvom radnom sastanku izabrano je 15 članova radnog tijela iz BiH koji će svojim angažiranjem usmjeravati i omogućiti da se donese FSC (Forestry Standard Certification) Nacionalni standard za BiH. To se odnosi na 10 FSC principa koji se trebaju ispoštovati kod certificiranja šuma. Izabran je FSC sistem certificiranja u BiH i dva šumarstva za pilot-projekat: JP "Sarajevo šume" i Šumsko poduzeće Han-Pijesak.

FSC PRINCIPI:

1. POŠTIVANJE ZAKONA I FSC PRINCIPA

Gazdovanje šumom mora poštivati sve primjenjive zakone države u kojoj djeluje, međunarodne ugovore i sporazume koje je država potpisala, kao i FSC Principe i Kriterije.

2. PRAVA I ODGOVORNOSTI VLASNIŠTVA

Dugoročna prava vlasništva i korištenja šumskih resursa i šumskog zemljišta moraju biti jasno definisana, dokumentovana i zakonski ustanovljena.

3. PRAVA AUTOHTONOG STANOVNIŠTVA

Moraju se prepoznati i poštivati zakonska i običajna prava autohtonog stanovništva da posjeduju, koriste i upravljaju svojom zemljom, područjem i resursima.

4. GAZDOVANJE ŠUMOM TREBA POŠTIVATI SVE PRIMJENLJIVE ZAKONE I/ILI PROPISE KOJI SE ODOSE NA ZDRAVLJE I SIGURNOST UPOSLENIH I NJIHOVIH PORODICA

Aktivnosti gazdovanja šumom moraju dugoročno održavati i unaprijeđivati socijalno i ekonomsko blagostanje šumarskih radnika i lokalne zajednice.

5. KORISTI OD ŠUME

Aktivnosti gazdovanja moraju podsticati efikasno korištenje višestrukih proizvoda i usluga šume kako bi se osigurala ekonomska održivost i široki spektar ekoloških i socioloških koristi.

6. UTICAJ NA OKOLIŠ

Gazdovanje šumom mora očuvati biološku raznovrsnost i s njom povezane vrijednosti, vodne resurse, tlo i jedinstvene i osjetljive ekosisteme i pejzaže, te time održati ekološke funkcije i cjelovitost šume.

7. ŠUMSKO-PRIVREDNA OSNOVA (PLAN GAZDOVANJA)

Šumsko-privredna osnova prilagođena nivou i intenzitetu aktivnosti mora biti napisana, implementirana i ažurirana. Dugoročni ciljevi gazdovanja i sredstva za njihovo postizanje moraju biti jasno naznačeni.

8. NADZOR I PROCJENA

Potrebno je vršiti i nadzor koji odgovara nivou i intenzitetu gazdovanja radi procjene stanja šume, prinosa šumskih proizvoda, nadzornog lanca, aktivnosti gazdovanja i njihovog sociološkog i ekološkog uticaja.

9. ODRŽAVANJE VISOKOVRIJEDNIH ZAŠTIĆENIH ŠUMA

Aktivnosti gazdovanja u visokovrijednim zaštićenim šumama moraju održavati ili poboljšavati karakteristike koje ih definišu. Odluke u vezi sa visokovrijednim zaštićenim šumama moraju se uvijek razmatrati sa dozom opreza.

10. PLANTAŽE

Plantaže treba planirati i njima upravljati u skladu sa Principima i Kriterijima od 1 do 9 i Principom 10 i njegovim kriterijima. Budući da plantaže mogu dati niz socioloških i ekonomskih koristi i mogu doprinijeti zadovoljavanju svjetskih potreba za proizvodima šumarstva, trebaju se koristiti za dopunu gazdovanja, smanjivanje pritiska i promovisanje obnavljanja i zaštite prirodnih šuma.

Princip broj 3 PRAVA AUTOHTONOG STANOVNIŠTVA u našem slučaju je isključen.

Š. A.

Sektor industrije tekstila, kože i obuće

Slovenački Molito u pregovorima sa domaćim firmama

Početak oktobra kontaktirala nas je slovenačka kompanija Molito d.o.o., sa željom da joj dostavimo spisak kompanija iz oblasti tekstilne industrije, jer imaju potrebu za radom u lohn poslovima za tržište Evrope. Kako je praksa Sektora da ne daje informacije na traženje, nego da se Sektor direktno uključi u uspostavljanje kontakata i veza između stranih i domaćih privrednih subjekata, zatražili smo od kompanije Molito da nam dostavi njihove zahtjeve, a da ćemo im mi, shodno našim saznanjima i kontaktima sa određenim kompanijama, dostaviti naše prijedloge.

Nakon određenog vremena od kompanije Molito dobili smo crteže sa objašnjenjima koje smo uputili firmama: Borac, Travnik; Waya Company, Livno; Napredak, Tešanj; Meteortex, Kakanj; Kras, Sarajevo i od njih dobili orijentacione cijene za te poslove, koje smo prosljedili kompaniji Molito.

Predstavnici kompanije Molito bili su zadovoljni onim što su dobili i izrazili su želju da posjete navedene kompanije. Posjeta P/GKFBiH, tj. Sektoru industrije tekstila, kože i obuće, uslijedila je od 14. do 16. novembra. Partneri iz Slovenije su izrazili svoju zahvalnost na urađenom poslu i mišljenja su da su ove bh. kompanije zadovoljile njihove kriterije, kao i da cijene odgovaraju, te da će se nastaviti kontakti oko ugovaranja, tj. konkretiziranja određenih poslova.

H. B.

Seminar u Čatežu

Evropska akademija

Evropska škola za zaposlene u privrednim komorama zapadnog Balkana ušla je u završnu fazu. Na trodnevnom seminaru, održanom u Čatežu, Slovenija, o upravljanju promjenama, učestvovali su predstavnici komora iz BiH, Srbije i Crne Gore i Makedonije

O upravljanju promjenama govorio je Nigel Tomlinson, predstavnik Privredne komore iz Sheffield, Engleska. Tom prilikom je istaknuta osnovna definicija koja kaže da je promjena izazov u radu i na radnom mjestu. Imperativ treba da bude da se ne očekuje mnogo, a da se učini sve da bi došlo do promjena. Osnovni i bitni faktori promjena su:

- ljudi,
- okruženje,
- svijest o zdravlju (stres i zdravstveni uslovi rada),
- manji natalitet koji dovodi do manjeg broja radnika,
- nove tehnologije,
- teškoće u poslovanju,
- proširenje EU,
- globalizacija i dr.

Kada razmišljamo o promjenama, šta to hoćemo? Gdje hoćemo? I na koji način doći do cilja? Kada se dobije odgovor mogu se očekivati i uspješne promjene.

Da bi one bile uspješne važno je znati njima upravljati. Tu je bitan ljudski faktor i vizija menadžmenta. Upravljanje ljudskim resursima je jedan od osnovnih faktora za uspjeh promjena.

Profesor na fakultetu za menadžment u Kopru

Roberto Biloslavo prezentirao je načine i metode za razvijanje misije i vizije - daleke budućnosti, faktora koji uvijek moraju biti komplementarni.

Predstavnik Eurokomore Wim Martens prezentirao je organizaciju i način rada Eurokomore čiji članovi su nacionalne privredne komore, čija misija je da predstavlja, da daje usluge i da promovira evropske privredne komore.

Potpredsjednik Gospodarske zbornice Slovenije Cveto Stančić prezentirao je učesnicima Škole ulogu Komore Slovenije u procesu približavanja EU i dosadašnjim iskustvima u uslovima punopravnog članstva. Ova komora je odigrala veliku ulogu u periodu priprema svojih članova za ispunjavanje uslova za ulazak u EU. U ovom procesu bila su dva osnovna aspekta pripremljenosti na unutrašnje tržište EU: poznavanje i primjena pravnog uređenja EU i konkurentnost. Da bi pripremljenost bila adekvatna bilo je niz rasprava sa Vladom u oblasti priprema pravnog uređenja i seminara za svoje članove u oblasti konkurentnosti na EU tržištu. Osnovna četiri područja djelovanja Komore su se odnosila na:

1. Prezentiranje interesa na nivou EU,
2. Finansijska sredstva iz EU,
3. Poslovno informisanje,
4. Obuku i prijenos iskustava.

Mira IDRIZOVIĆ

Konferencija

BiH i socijalna tržišna ekonomija u 21. stoljeću

U organizaciji Goethe instituta Sarajevo i Ambasade SR Njemačke u BiH, u Privrednoj komori Federacije BiH održana je trodnevna međunarodna ekonomska konferencija "Bosna i Hercegovina i socijalna tržišna ekonomija u 21. stoljeću - Socijalna odgovornost na globalizovanom tržištu". Na konferenciji, koja povezuje tri područja - ekonomiju, politiku i praksu poduzetništva, učestvovali su naučnici, privrednici, te predstavnici političkog života iz BiH, Njemačke, Mađarske, Hrvatske, Albanije i Srbije i Crne Gore. Cilj konferencije je da ekonomija bude shvaćena kao pokretački faktor društvenog i političkog razvoja BiH i na taj način dospije u svijest političara i javnosti.

Obraćene su i teme: Ekonomski razvoj BiH u regionalnom kontekstu, Ekonomska praksa u BiH, Nedostaci globalizacije kao šansa malih preduzeća u BiH, Poticaj u malom biznisu od strane vlada, Poticaj u malom biznisu od strane privrednih komora itd.

Ovom konferencijom otvorila su se mnoga pitanja o problemima zemalja u regionu, raspravljalo se o planiranju u tranziciji i mogućim načinima stvaranja boljeg poslovnog okruženja.

Suorganizatori konferencije su bili P/GKFBiH, PK Republike Srpske, ekonomski fakulteti iz Bamberg/Njemačka, Sarajeva i Tuzle, a finansirana je iz sredstava Pakta stabilnosti za jugoistočnu Evropu i Vlade SR Njemačke.

Turistička kretanja u FBiH od I do VII 2005. godine

Prosječno zadržavanje turista u FBiH dva dana

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku (Bilten broj 9/05), Federaciju BiH u 2005. godini za sedam mjeseci posjetilo je 154.097 turista, od toga 68.954 domaćih i 85.143 stranih. Ukupno je ostvareno 338.173 noćenja, od tog 147.059 domaćih i 191.114 stranih.

Gosti se uglavnom registriraju u hotelima i motelima, ali nepotpuno. U hotelima je bilo 303.669 noćenja, od toga su 68.954 domaći gosti i 85.143 strani. U motelima je ostvareno 10.167 noćenja, u pansionima i prenoćištima 11.055, u domaćinstvima svega 2.451 noćenje.

Po zemljama	Ukupno turisti 1 - 7/05	Noćenja 1 - 7/05
Ukupno FBiH	154.097	338.173
Domaći	68.954	147.059
Strani	85.143	119.114
AUSTRIJA	3.031	5.985
FRANCUSKA	4.953	7.953
NIZOZEMSKA	1.656	4.196
IRSKA	458	933
ITALIJA	4.100	8.045
NJEMAČKA	5.161	13.104
SLOVENIJA	10.349	20.013
ALBANIJA	271	772
HRVATSKA	15.482	13.760
SRBIJA I CRNA GORA	11.362	19.172
ČEŠKA	1.250	5.605
MAĐARSKA	1.102	2.498
POLJSKA	1.753	6.600
SLOVAČKA	630	3.071
TURSKA	4.656	13.134
SAD	3.291	10.098
KINA	129	437
AUSTRALIJA	426	903
IRAN	181	465

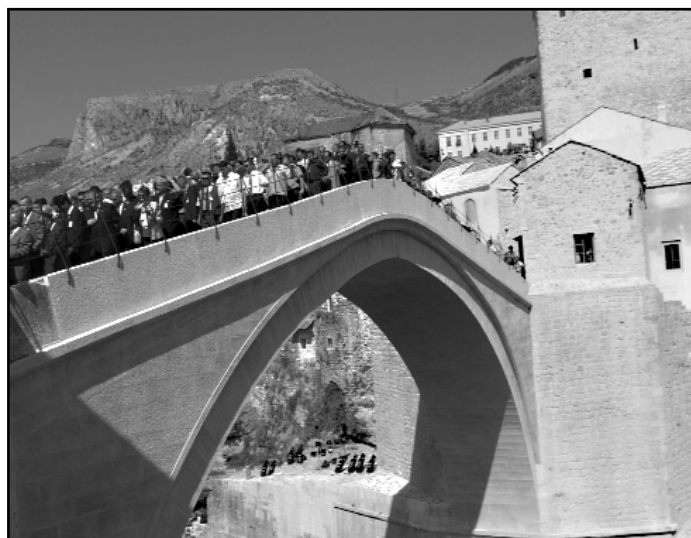
Po kantonima/županijama od 154.097 turista na Unsko-sansku županiju otpada 10.236, Posavsku županiju 1.362 turista, Tuzlanski kanton 7.437, Zenički kanton 1.356, Bosansko-podrinjski 920, Srednjobosansku županiju 9.593 turista, Hercegovačko-neretvansku 36.199, Zapadnohercegovačku 758, Kanton Sarajevo 67.343 i Hercegbosansku županiju 559 turista. Statistička obuhvatnost je mala.

D. B.

U Banji Vrućici

Mostarska agencija Fortuna dobitnik prestiznog priznanja

Na drugoj turističkoj burzi "Tour-ex-yu", koja je ovih dana održana u Banji Vrućici, uz promociju godišnjaka "Turistička prizma 2006", najboljima su dodijeljene Prizme u akciji "Za novu kvalitetu u turizmu". Ovu prestižnu nagradu u vidu statue prizme i povelje koju dodjeljuje Ocjenjivački sud turističkih novinara iz Srbije i Crne Gore i BiH za ovu godinu osvojilo je osam kompanija. U BiH su kao i prošle godine dodijeljene dvije Prizme. U kategoriji hotela Prizma je pripala hotelu Termag na Jahorini, a za agencijsko poslovanje dodijeljena je Fortunatrade toursu iz Mostara.

Društvo za zavarivanje BiH

Obilježilo 50 godina postojanja

U Sarajevu je, 28. 10. ove godine, održana svečana Skupština Društva za zavarivanje BiH, povodom obilježavanja 50. godišnjice rada i postojanja

Svečanoj sjednici, prisustvovali su, pored domaćih, mnogi stručnjaci iz Hrvatske, Slovenije, Srbije i Crne Gore, Makedonije, te Njemačke i Austrije, koji su pozdravili skup. Prisutnima se obratio i Mahir Hadžiahmetović, predsjednik Vanjskotrgovinske/Spoljnotrgovinske komore BiH.

Početak rada Društva za zavarivanje BiH, kako su u uvodnom izlaganju istakli profesori Omer Pašić i Aleksa Blagojević, vezan je za organizirano djelovanje naučnog rada u tadašnjem Energoinvestu, s ciljem da se razvije i unaprijedi tehnika zavarivanja ne samo u Energoinvestu nego u cijeloj Republici BiH. Tako je 1955. godine, u okviru Energoinvesta, osnovan Laboratorij za zavarivanje i defektoskopiju, sa zadatkom da unaprijedi tehniku zavarivanja, ispitivanje materijala i konstrukcija.

Iste godine, osnovano je i Društvo za tehniku zavarivanja, koje je okupilo kvalitetne kadrove iz ove oblasti, koja će svoja znanja kasnije prenijeti organizovanjem obuke za instruktore u vodećim metaloprerađivačkim firmama.

U suradnji sa Fakultetom strojarstva i brodogradnje iz Zagreba, te Mašinskog fakulteta i Energoinvesta iz Sarajeva, u BiH se 1970. godine organizira i postdiplomski studij iz zavarivanja.

Za svoje aktivnosti je i dobitnik mnogih priznanja.

Ratnim događanjima 1992. godine prekinut je, nakratko, njegov rad, da bi se 1994. ponovo aktiviralo na dijelu FBiH, te obnovilo kontakte sa drugim društvima za zavarivanje u Evropi. Društvo ima i status pridruženog člana Evropske zavarivačke federacije - EWF.

U radu Osnivačke skupštine, 2004. godine, učestvovali su predstavnici privrednih subjekata iz cijele BiH, kada su usvojena i normativna akta, te izabrana radna tijela.

Privredna/Gospodarska komora FBiH, u okviru svojih mogućnosti, pomogla je reafirmiranju Društva, cijeneći potrebu za njegovim aktivnim radom kao značajnu potrebu i pomoć metaloprerađivačkoj industiji danas.

U okviru programa obilježavanja jubileja, održan je i međunarodni naučni skup "Zavarivanje spaja", te predstavljeni naučni radovi stručnjaka iz ove oblasti.

Više informacija o Društvu za zavarivanje možete dobiti na: www.dzbih.ba

Mr Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Zakoni i propisi**Prijedlog zakona o poticaju
razvoja male privrede**

Vlada Federacije BiH je utvrdila Prijedlog zakona o poticaju razvoja male privrede. Njime se, u skladu sa iskazanim potrebama, uspostavlja pravni okvir za kreiranje i provođenje efikasne politike u ovoj oblasti, koja u razvijenijim zemljama upošljava najveći broj stanovništva.

Predloženim zakonskim rješenjima definiraju se pojmovi male privrede, uvodi obaveza međusobne saradnje organa vlasti sa ostalim učesnicima u razvoju male privrede u planiranju sredstava i mjera razvoja, određuje obavezni okvir za izradu i sadržaj planova, definiraju mjere razvoja u skladu sa organizacijom i ovlaštenjima, uvodi obaveza donošenja podzakonskih akata kojima se omogućava njihovo sprovođenje, te obaveza upravnog nadzora i propisuju kaznene i druge odredbe neophodne za upravljanje procesom razvoja male privrede.

**Usvojen Zakon o postupku
indirektnog oporezivanja**

Zastupnički dom Parlamenta BiH usvojio je Prijedlog zakona o postupku indirektnog oporezivanja i Prijedlog zakona o postupku prinudne naplate indirektnih poreza u BiH.

Prijedlogom zakona o postupku prinudne naplate indirektnih poreza u BiH uređuje se postupak po kojem Uprava za indirektno oporezivanje prinudno naplaćuje indirektno poreze i ostale prihode i takse.

Ovaj zakon će pružiti podršku funkcionisanju jedinstvenog ekonomskog prostora u BiH, razvoju i provedbi politike indirektnog oporezivanja u BiH, te efikasnoj naplati i raspodjeli indirektnih poreza prema budžetima BiH, entiteta i Brčko Distrikta.

Federalno ministarstvo trgovine i turizma

Na osnovu Zakona o trgovini ("Službene novine FBiH", broj 64/04) Federalno ministarstvo trgovine i turizma donijelo je:

1. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o obliku, sadržaju i načinu vođenja trgovačke knjige ("Službene novine FBiH", broj 60/05);

2. Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uvjetima minimalne tehničke opremljenosti poslovnog prostora za obavljanje trgovine ("Službene novine FBiH", broj 60/05).

Uprava za indirektno oporezivanje

Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje donio je Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o poreznim markicama za duhanske prerađevine i kontrolnim markicama za alkoholna pića i vina ("Službeni glasnik BiH", broj 74/05).

EBRD i GEF

Program finansiranja okolinskih projekata

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD), u suradnji sa Global Environment Facility (GEF), razmatra plasiranje nove kreditne linije u Albaniju, BiH, Hrvatsku, Makedoniju, Srbiju i Crnu Goru. Sredstva bi bila namijenjena smanjenju zagađenja koje utiče na Mediteran i unapređenju industrijske i rezidencijalne energetske efikasnosti, te korištenju energije iz obnovljivih izvora

U cilju istraživanja potencijalne potražnje i za dizajniranje ovakve kreditne linije u BiH, organiziran je sastanak u Sarajevu, 21. oktobra, s ciljem da se razmotri Studija sačinjena za BiH, koja, u svojoj inicijalnoj fazi, treba da prikupi sve potrebne informacije o trenutnom stanju i predvidivom razvoju u oblasti zagađenja voda i energetske efikasnosti u BiH. Stoga je od prisutnih zatražena pomoć i eventualne preporuke za dalje istraživanje potencijalne potražnje i dizajniranje ovakvog okolinskog kreditnog programa u BiH.

U zaključnim razmatranjima Studija navodi da ne postoje drugi izvori finansiranja ovih projekata (Energetska efikasnost i Zagađenost voda), osim regularnih bankovnih kredita. Tako postoji potencijal za uspostavljanje kreditne linije koja će biti podržana grant dijelom - kao poticaj projektu i podržana tehničkom pomoći.

Prema iskustvima drugih zemalja, koje su koristile navedena sredstva (Slovenija, Bugarska i dr), kreditna sredstva bi trebala biti namijenjena za potencijalne projekte:

Tretman voda:

- Industrija (izgradnja, opravka, unapređenje industrijskih sistema otpadnih voda i postrojenja za tretman voda; pravilno skladištenje i tretman otpada i slično);
- Poljoprivreda (pravilan tretman otpadnih voda sa farmi žive stoke; izgradnja postrojenja za tretman otpadne vode i slično),
- Opština (izgradnja postrojenja za tretman otpadnih voda; izgradnja, proširenje ili obnova kanalizacionih sistema).

Energetska efikasnost:*** Industrijska energetska efikasnost:**

- kogeneracija,
- regeneracija toplote i pare,
- automatizacija i sistemi kontrole,
- zamjena goriva,
- optimizacija procesa.

*** Obnovljiva energija:**

- biomase,
- biogas,
- vjetar,
- hidro,
- geotermalna,
- solarna.

U raspravi koja je uslijedila nakon predstavljanja Studije rečeno je da energetska efikasnost i tretman otpadnih voda predstavljaju strateški interes za BiH. Ostalo je nedorečeno ko će moći aplicirati na ta sredstva i da li će biti kreditno sposoban za to?

Predložena finansijska linija treba da zadovolji najviše evropske standarde na polju zaštite okoliša i efikasnog korištenja energije. Dopriniće i implementaciji odgovarajuće nacionalne politike donoseći nove investicije, plasirane kroz lokalne komercijalne posrednike privatnom sektoru i opštinama.

Komora će i dalje aktivno pratiti ove aktivnosti, te obavještavati svoje članice, kako bi zainteresirane mogle pravovremeno aplicirati.

Mr Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

○ REIC-U

Regionalni centar za edukaciju i informacije na području održivog razvoja za jugoistočnu Evropu (REIC) je osnovan, uz podršku UNESCO-ROSTE Venecija, sredstvima italijanske vlade, sredinom ove godine

Ovo udruženje/asocijacija, u skladu sa usvojenim Statutom, koristi skraćeni naziv REIC (Regional Education and Information Centre for South-East Europe).

Djelatnost je pružanje informacija i edukacija iz oblasti održivog razvoja na području jugoistočne Evrope, a u okviru projekta čiji je cilj osposobljavanje univerzitetskih nastavnika na planu održivog razvoja, te djelovanje univerziteta prema biznisu i državnim dužnosnicima. Sjedište Regionalnog centra je u Sarajevu, Mašinski fakultet, Vilsonovo šetalište 9.

Pružna podršku ekonomskom razvoju, uključujući podršku malim i srednjim preduzećima u naporima usmjerenim na poboljšanje njihovog tržišnog položaja, ovladavanje aspektima poboljšanja kvaliteta, njihovih proizvoda i usluga, te izvozne orijentacije. Promovira fer i transparentno reguliranje tržišta, uz primjenu najbolje svjetske prakse. Pruža konsalting, studije

i pronalaženje investitora i suinvestitora za dalji razvoj malih i srednjih preduzeća (SMEs) u državi i van nje.

Jedno od potencijalnih područja djelovanja Centra treba biti Okolinsko savjetovništvo za biznis, za čije aktivnosti se traži finansijer. Na prvoj sjednici Upravnog odbora, održanoj 27. oktobra, dogovoreno je da UO, u suradnji sa komorama, osmisli način rada i djelovanja savjetovništva, te da se angažira u traženju finansijera za ovu aktivnost.

Područje pružanja savjetodavnih usluga obuhvata:

1. Okolinsko zakonodavstvo - obaveze privrede i administrativne procedure,
2. Tehnološki procesi - čišća proizvodnja i energetska efikasnost,
3. Performanse opreme i način izbora opreme,
4. Literatura (knjige, standardi, propisi...),
5. Okolinski menadžment,
6. Međunarodni programi i saradnja,
7. Posredovanje u obezbjeđenju finansiranja zaštite okoline u privredi.

Nivo usluga:

- referalni (gdje se mogu dobiti informacije, ko je centar izvršnosti u BiH za datu oblast, ko je nadležan za određenu oblast i slično);

- osnovna informacija (usmena ili pisana do jedne stranice);
- nabavka knjiga, časopisa, fotokopija dokumenata.

Za više informacija na: www.reic.org.ba

N. Š. - M.

CARDS 2002 - Projektni zadatak

Povećanje energijske efikasnosti u prerađivačkoj industriji

U okviru zahtjeva stručnog tima Projekta CARDS 2002, sačinjen je Projektni zadatak "Povećanje energijske efikasnosti u prerađivačkoj industriji BiH" (u skladu sa važećom metodologijom i realnim pretpostavkama, zasnovanim na već učinjenim aktivnostima). Objavljujemo izvod:

1. INFORMACIJE PORIJEKLA

1.1. *Zemlja korisnik:* Bosna i Hercegovina

1.2. *Institucija ugovarač:* Privredna/Gospodarska komora FBiH (Udruženje za razvoj okolinskog upravljanja (UROU/AMED) - Sekcija/Centar za energijsku efikasnost)

1.3. *Relevantna istorija zemlje*

BiH stagnira u razvoju. Prihvatanje filozofije održivog razvoja od državnih dužnosnika, privrednika i građana, jedan je od neophodnih elemenata za ubrzanje razvoja. Pri tom, stanje u kome se BiH nalazi nije ograničenje ovom prihvatanju, jer se održivi razvoj posebno definiše za svaku zemlju, u ovisnosti od njenih prirodnih uslova, kulturnog nivoa, tehnoloških znanja, tehnološkog nivoa i ekonomskih mogućnosti. Tranzicija privrede u BiH nameće potrebu temeljnih promjena u strategiji privrednih društava.

Moderniziranje pojedinačnih sektora, odnosno cjeline privrede znači duboko i dalekosežno definiranje odgovora na okolinske izazove koji sve više utječu na cjelokupnu konkurentnost. Budući da energija ima značajan utjecaj i na društveno-ekonomski razvoj i na okolinu, proizvodnja i korištenje energije treba da se u BiH uspostavi na osnovama održivog razvoja.

BiH je 1990. godine imala energijsku intenzivnost gotovo 2,5 puta veću od Slovenije i Hrvatske, koje su, opet, imale nekoliko puta višu energijsku intenzivnost od razvijenih evropskih država. Prema podacima iz 2002., energijska intenzivnost u BiH ima istu vrijednost kao 1990. godine. Zato smanjenje ovog energijskog indikatora ima dva značajna efekta, ekonomski i okolinski. Prema svjetskim iskustvima, ulaganja u povećanje energijske efikasnosti se vraćaju najčešće u periodu do tri godine. Iskustvo u BiH pokazuje da su ulaganja u povećanje energijske efikasnosti u BiH još rentabilnija. Stoga, u okviru metodologije praćenja indika-

tora, posebno mjesto treba da zauzima praćenje energijske intenzivnosti i efikasnosti prerađivačke industrije (tj. praćenje u neenergetskom sektoru), jer su prethodna istraživanja pokazala da je u njima energijska intenzivnost najveća.

1.4. *Trenutno stanje pitanja u relevantnom sektoru*

Dosadašnja iskustva u FBiH pokazuju, kada se govori o energetici i energijskoj efikasnosti, da se, uglavnom, misli na proizvođače energije, odnosno na elektrane, rudnike i slično, a pri tom se zanemaruje sektor industrijske energetike, u okviru koga se, po posljednjim analizama, nalaze osnovni uzroci niske energijske efikasnosti.

Uzroci takve izražene energijske neefikasnosti sadržani su u sljedećem: zastarjela energetska oprema; neadekvatna nabavka goriva; neadekvatno obrazovano osoblje; zastarjela oprema u tehnološkom procesu; neadekvatno upravljanje energijom; visok utrošak energije po jedinici proizvoda; neadekvatno upravljanje preduzećem i slično.

Ranije analize su pokazale da su skromne ili neznatne aktivnosti u upravljanju potrošnjom energije u industrijskom sektoru FBiH. Provedena anketa je pokazala da još nema, u potrebnoj mjeri, organizovanog pristupa planiranju i praćenju uticaja energije i energenata na industrijsku proizvodnju, kao i da ne postoji program upravljanja energijom i mjere za racionalizaciju potrošnje električne energije, odnosno korištenja postojećeg tarifnog sistema.

Još uvijek ne postoji strategija energijske efikasnosti na nivou entiteta, odnosno države BiH, koja će tretirati energijsku efikasnost (u R Hrvatskoj uspostavljen je program mreže industrijske energijske efikasnosti - MIEE, a u SCG - Agencija za energetske efikasnost).

1.5. *Povezani programi i druge donatorske aktivnosti*

Za pojedinačna preduzeća će se uspostaviti projekti povećanja energijske efikasnosti. Projekti bi obuhvatili organizacione mjere, poboljšanje prakse upravljanja, odvijanje procesa i održavanja, te investicione zahvate. Sredstva će se obezbjeđivati iz raznih izvora.

Do sada se raspoložive informacijama:

* Austrijska vlada je donirala 1.000 000,00 eura Svjetskoj banci za realizaciju 20 okolinskih projekata (uključena energijska efikasnost) za područje šest država regije (BiH, Hrvatska, SCG, Makedonija,

Albanija, MO) - bespovratna sredstva.

* Svjetska banka posebno priprema projekat od 1.500.000,00 eura za četiri države regije (BiH, SCG, Makedonija, Albanija) koji se odnosi na povećanje energijske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije - bespovratna sredstva.

* Fond Svjetske banke i nekoliko japanskih fondova nudi finansiranje većeg broja velikih projekata (iznad 1.000.000,00 eura) koji se odnose na povećanje energijske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije - sredstva se vraćaju iz dijela postignutih ušteda (BiH je obuhvaćena programom djelovanja EETEK-a).

* Norveška vlada podržava program energetskog savjetovanja u Hrvatskoj.

* Austrija je voljna investirati u povećanje energijske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije u BiH 30.000.000,00 eura (ukoliko BiH pristupi Protokolu iz Kjota) - bespovratna sredstva.

* Švedska organizacija Sida daje podršku projektima Ee.

* Osnovni mehanizmi podrške su:

- Eko-fond (poseban zakon) za koga su još prije tri godine obezbijeđeni po milion eura od EU za svaki entitet;

- Programi za provođenje međunarodnih konvencija (klimatske promjene, ozonski sloj, zaštita voda, pustošenje tla, biološka raznolikost i slično);

- Donatorska okolinska konferencija Svjetske banke sa 100 projekata za okolinski sanaciju BiH;

- CARDS projekti gdje je glavni korisnik država, ali njihovi rezultati imaju značaj za privredu;

- FP6 fond EU za podršku istraživanjima na području zaštite okoline i zdravlja koji je od prije dvije godine otvoren za BiH.

* EOF (The Enviromental Opportunities Facility-EOF) - "Okolišne mogućnosti" daje podršku unapređenju ekofikasnosti, koja podrazumijeva smanjenje potrošnje energije i nudi dva načina podrške:

- zajam za pripremu projekata, u prosjeku, 120,000 US\$ po projektu i

- fond fleksibilnih investicija, u prosjeku, 600,000 US\$ po projektu.

2. CILJEVI PROJEKTA

Glavni cilj Projekta je povećanje svijesti o važnosti energijske efikasnosti i konverzije energije za održivi razvoj cjelokupnog društva. Projekat želi identificirati barijere koje sprječavaju veće investiranje u projekte energijske efikasnosti. Projekat će promovirati metodologiju proračuna indikatora energijske intenzivnosti, metodologiju procjene energijske efikasnosti kompanija.

Glavne ciljne grupe Projekta, pored industrije, biće i predstavnici relevantnih ministarstava.

2.1. Sveukupni ciljevi

Povećanje energetske efikasnosti podrazumijeva:

- inovacije u djelovanju menadžmenta,
- promjenu tehnologija, uključujući energetske tehnologije,
- zahvate na tehnološkom procesu i energetskim procesima,

- redizajniranje proizvoda i ponašanja na tržištu.

2.2. Specifični ciljevi

Poseban cilj Projekta je uspostava partnerstva sa državom (cijene i tarifni stavovi za energente, podsticaji od države, poreska politika, korištenje sredstava ekofonda, funkcionisanje CDM biroa i drugo).

3. PRETPOSTAVKE I RIZICI

Kroz sistem entitetskih privrednih komora okupilo bi se dvadesetak preduzeća koja bi učestvovala u Projektu, koja bi činila uzorak privrednih grana i tipa i broja preduzeća od značaja za predmet istraživanja. Animirala bi se najviša rukovodstva firmi da organizovano pristupe problematici upravljanja organizacijom sa aspekta energije.

U okviru Projekta okupile bi se kompanije koje iskažu interes za učešće u Projektu u okviru kojeg bi se izvršio energijski audit - odredila energijska intenzivnost, elementi koji utiču na njenu visinu, te posebno identifikovale mjere (organizacione, investicione i druge) za sniženje utroška energije. Predstavnici ovih kompanija bi učestvovali u realizaciji Projekta.

3.1. Pretpostavke u ishodištu projektne intervencije

Smatra se da će biti moguće odrediti izbor kompanija bez poteškoća, te da će menadžment shvatiti potrebu za uvođenjem energijskog audita u cilju racionalnije potrošnje energije.

3.2. Rizici

Mogući rizici realizacije Projekta su:

- nepostojanje kvalitetnih konsultanata,
- neadekvatan odziv predstavnika kompanija,
- operativnost finansijskih sredstava.

4. OBIM POSLA

4.1. Generalno

Projekat podrazumijeva:

a) Izbor metodologije i prikaz indikatora (SDI, SI...) - tekstualno i formule; izbor indikatora za prerađivačku industriju; uporedne vrijednosti nekih indikatora za prerađivačku industriju u drugim državama;

b) Stanje industrije u BiH sa akcentom u prerađivačkoj industriji; analiza statističkih i podataka iz drugih izvora vezanih za prerađivačku industriju;

c) Uspostavu prakse praćenja indikatora energijske efikasnosti u preduzećima, privrednim komorama i državnim organima;

d) Podizanje nivoa znanja o postizanju energijske efikasnosti poduzimanjem organizacionih i tehničkih mjera;

e) Uspostavu sistema menadžmenta sa aspekta energije,

f) Uvođenje u praksu energijskog audita - način izvođenja audita (obraci i pristupi);

g) Podsticanje firmi da identifikuju uzroke visoke energetske intenzivnosti (kvalitet i cijena proizvoda, cijene i tarifni stavovi snabdijevanja energijom, održavanje opreme i tehnološkog procesa, potrebe za investicionim ulaganjem i dr);

h) Dolaženje do podloga za identifikaciju investicionih projekata.

Projektnim zadatkom je predviđeno izvođenje projekta u tri faze:

I. Pilot-projekat (četiri preduzeća u saradnji sa P/GKFBiH)

II. Izrada Studije povećanja energijske efikasnosti prerađivačke industrije (20 preduzeća u oba entiteta)

III. Glavni projekat - Povećanje energijske efikasnosti prerađivačke industrije u BiH.

Projektni zadatak predviđa da nosioci Projekta budu privredne komore.

Potencijalni izvori sredstava za implementaciju su:

1. Svjetska banka/IFC Washington:
razni oblici podrške - do 200.000,00 US\$,
2. Evropska banka + nekoliko japanskih fondova, finansiranje i implementacija - preko milion eura; povrat - procenat ostvarenih ušteda.

4.2. *Specifične aktivnosti*

Najznačajniji dio cijelog Projekta je izvođenje energijskog audita preduzeća.

Energijski audit predstavlja provjeru odnosa menadžmenta prema energiji. Cilj audita je utvrđivanje znanja i dobijanje iskustava, dobijanje prvih informacija o energijskoj intenzivnosti odabranih preduzeća, kao i dobijanje informacija o potencijalu za sniženje energijske intenzivnosti (organizacione i investicione mjere), uključujući i potencijal za smanjenje GHG (stakleničkih gasova).

4.3. *Upravljanje Projektom*

Projekat bi se izvodio pod supervizijom naručioca, odgovarajuća konsultantska kuća u saradnji sa P/GKFBiH, PKRS i Distrikta Brčko BiH, kao i nadzorom koordinacionog tijela uspostavljenog između komora i preduzeća koga čine predstavnici preduzeća uključenih u Projekat.

4.7. *Izještavanje*

Izještavanje se odnosi na dobijanje osnovnih podataka o energijskoj intenzivnosti BiH; poređenje među industrijskim granama i sa drugim državama; raspoloživost konsultantskih firmi i projektnih organizacija, posebno energijskih auditora u BiH za učešće u poslovima povećanja energijske efikasnosti u industriji; naznake mogućih investicionih zahvata u odabranim preduzećima; prepreke u realizaciji poslova (u odnosu na nivo izvršene vlasničke tranzicije, pravni okvir države, tehnološki nivo industrije, kvalitet menadžmenta, raspoloživost opreme na tržištu, znanje projektantskih firmi itd, posebno na relaciji privreda - vlada).

Privredne komore će, u saradnji sa investitorom Projekta i konsultantskom kućom, odrediti indikatore i uspostaviti monitoring efekata (praćenje aktivnosti, poduzetih mjera, kao i efekata mjera koje su rezultat, ali i drugih vidova aktivnosti i događaja relevantnih za događaje u zemlji i okruženju).

Cilj ovog predstavljanja jeste i procjena interesa kompanija koje su voljne da učestvuju u ovakvom projektu.

Aktivnosti o navedenom Projektnom zadatku, a to podrazumijeva izradu projektne dokumentacije i realizaciju projekta, uslijediće ukoliko se iznađu kvalitetni izvori finansiranja.

N. Š. - M.

Obavještavamo članice Komore da je Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, 23. novembra 2005. godine, objavilo javni poziv koji u cijelosti objavljujemo

Shodno Zaključku Vlade Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03-14-399/05 od 7. oktobra 2005. godine, u cilju provođenja aktivnosti po pitanju vraćanja duga Bosne i Hercegovine u iznosu od 12,602,583,80 USD prema Libijskoj Džamahiriji, a čiji povrat je preuzela Federacija Bosne i Hercegovine, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije objavljuje

JAVNI POZIV

SVIM ZAINTERESIRANIM PRIVREDNIM DRUŠTVIMA SA PODRUČJA FEDERACIJE, DA PRIJAVE SVOJU MOGUĆNOST IZVOZA ROBA I USLUGA NA TRŽIŠTE LIBIJSKE DŽAMAHIRIJE

1. Radi otplate navedenog duga Federacija Bosne i Hercegovine obezbijediće garanciju putem odabrane poslovne banke.

2. Prijeve, pored ostalog, trebaju sadržavati opće podatke o aplikantu:

- Izvod iz registra društva,
- Potvrda nadležne poreske uprave o izmirenju poreskih obaveza,
- Potvrda iz PIO/MIO o izmirenim doprinosima zaposlenih,
- Potvrda banaka kod kojih ima otvorene transakcijske račune o solventnosti,
- Dokaz da pravno lice nije pod stečajem ili pred likvidacijom,
- Uvjerenje da odgovorno lice iz pravnog lica nije osuđivano u sudskom postupku za kršenje zakona u smislu njegovog poslovnog ponašanja u periodu od 5 godina i
- Uvjerenje da pravno lice i odgovorna osoba nije proglašena krivim za ozbiljan profesionalni prekršaj od nadležnog suda u periodu od 5 godina.

3. Rok za podnošenje prijave je 15 dana od dana objavljivanja.

4. Prijave dostaviti sa specifičnim robama i uslugama, na jednom od službenih jezika Bosne i Hercegovine i na engleskom jeziku, na adresu:

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Federalno ministarstvo energije,
rudarstva i industrije
88000 MOSTAR
Adema Buće 34**

Neblagovremene i nepotpune prijave neće se razmatrati.

U Atini

Potpisan Ugovor o energetske zajednici

Europska unija i predstavnici zemalja jugoistočne Europe su, u Atini, potpisali Ugovor o uspostavi Energetske zajednice

Potpisivanjem Ugovora između EU, te BiH, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Makedonije, Albanije, Rumunske, Bugarske i Privremene uprave UN-a na Kosovu, stvorit će se pravni okvir za integraciju tržišta energijom, za sada električnom energijom i plinom, koje se proteže kroz 34 europske zemlje. Pregovori s Turskom i njenom pristupanju Energetskoj zajednici su u završnoj fazi. Britanski ministar trgovine i industrije Alan Džonson, koji je stavio potpis u ime EU, kazao je da se radi o prvom sporazumu takve vrste koji "koristi zajedničke činioce energetske politike da bi spojio zemlje iz regiona i biće važan katalizator buduće saradnje vlada", izjavio je Džonson. Povjerenik za energetiku EU-a Andris Piebalgs ocijenio je da će taj dokument "povećati sigurnost opskrbe dajući podršku tom strateški važnom sektoru". Formiranje Energetske zajednice zemalja jugoistočne Europe, koje obuhvata tržište od oko 150 miliona ljudi, je istorijski dan, sličan onom kada je 1951. godine formirana Zajednica uglja i čelika, preteča današnje Europske unije, istaknuto je. Suradnja sa zemljama iz regije, ali i zemljama EU ovim je činom produbljena i podignuta na najviši nivo, prenijele su agencije. Uspostava Energetske zajednice u jugoistočnoj Evropi je nastavak tzv. Atenskog procesa u sektoru energije zemalja ove regije. Odnosi se na osnivanje zajedničkog tržišta električne energije i gasa između zemalja jugoistočne Europe i njegovoj integraciji sa energetske tržištem Europske unije. BiH je iskazala svoju podršku procesu potpisivanjem dva Atinska memoranduma - 15. novembra 2002. i 8. decembra 2003. godine i učestvovanjem u pregovorima oko pravno obavezujućeg dokumenta - Nacrta ugovora o Energetskoj zajednici (ECSEE Traty) ponudnog od Europske komisije, Direkcije za transport i energiju u julu 2004. godine. Pregovori oko teksta ECSEE Ugovora su trajali od oktobra 2004. do februara ove godine. /FENA/

Konkurs - CEI

Inovacije u malim i srednjim preduzećima

U okviru radne grupe za mala i srednja preduzeća Centralnoevropske inicijative objavljen je poziv za dostavljanje prijedloga inovacija za nagradu pod nazivom «CEI Award for Innovative SME»

CEI (Centralnoevropska inicijativa) je 2004. godine pokrenula program za pružanje podrške akademskom kadru i istraživanjima Srednje Evrope kako bi se pospješila realizacija ideja i projekata sa komercijalnim efektom. Tokom prošle godine za uključjenje u ovaj program je konkurisalo ukupno 60 entiteta iz 13 zemalja regiona.

Ove godine CEI je donio odluku o proširenju navedenog programa. S tim u vezi 01. 10. 2005. godine je raspisan konkurs za dodjelu nagrada za inovacije u malim i srednjim preduzećima iz zemalja Srednje Evrope. U fokusu ovog programa se nalaze preduzeća koja su posvećena razvoju novih tehnologija i istraživanju. Dodjelom ove nagrade CEI želi da pruži podršku razvoju inovativnog potencijala i realizaciji poslovnih ideja u zemljama regiona CEI (Albanija,

Bjelorusija, BiH, Bugarska, Hrvatska, Makedonija, Moldavija, Rumunija, Srbija i Crna Gora i Ukrajina).

Prioriteti programa su usmjereni ka sljedećim sektorima:

- Informacione i telekomunikacione tehnologije (ICT),
- Primijenjene biotehnologije,
- Nanotehnologije,
- Novi materijali.

Osim navedenih sektora u obzir će ući ideje i projekti koji su proistekli iz drugih sektora, a usmjereni su ka racionalizaciji i inovativnim rješenjima u različitim oblastima, npr. ušteda energije, zaštita životne sredine itd.

Na ovom konkursu će biti nagrađeno ukupno pet preduzeća sa 20.000,00 eura, kao doprinos za preduzimanje daljnjih aktivnosti u svrhu realizacije konkretnih inovacija.

Izbor pobjednika će biti realizovan primjenom sljedećih kriterija:

- inovativnost preduzeća,
- inovativnost ideje,
- izvodljivost poslovne ideje,
- izgledi za obezbjeđenje finansijskih sredstava/investitora.

Konkurs je otvoren od 1. 10. do 15. 12. 2005. godine. Konačan izbor pobjednika će biti objavljen 30. 01. 2006. Dodjela nagrada je predviđena za prvi kvartal 2006. godine na svečanoj ceremoniji u Trstu.

Više informacija možete naći na adresi www.ceinet.org/php?pageID=302

Kontakt osoba: Ms. Elizaberta Dovier, telefon: +39 040 77 86 738/777; faks: +39 040 77 86 766; e-mail: dovier@cci-es.org

Saradnja s Italijom

Projekat LO.DE - "Lokalni razvoj"

U okviru realizacije aktivnosti na podršci razvoju privredne saradnje između dvije zemlje, predstavnički ured Privredne komore Italija-BiH u Sarajevu sprovodi mnogobrojne i raznovrsne projekte. Između ostalog, aktuelan je Projekat Local Development - LO.DE koji finansira Program Interreg IIIA Transfrontaliero Adriatico

Inauguracija projekta LO.DE. u BiH održana je, 25. oktobra, u Sarajevu. Događaju je prisustvovala delegacija iz Italije, sačinjena od partnera učesnika projekta LO.DE (Eurosportello Veneto, CCIAA Ravenna, CCIAA Treviso, Centro Estero Veneto) i predstavnici institucija iz BiH koje rade na promociji i razvoju privrede i investicija: privredne komore, FIPA, UNDP, Buldožer komisija i druge.

Projektom LO.DE predviđa se kreiranje mreže lokalnih punktova u Hrvatskoj, BiH i Srbiji i Crnoj Gori, kako bi se italijanskim i lokalnim preduzećima obezbijedilo pružanje adekvatnih usluga, kao što su pravna savjetovanja, informacije o tržištima, pomoć kod "start-up-a" i slično.

Ova svojevrsna informativna mreža pomoći će boljem uvezivanju geografskog prostora koji se naslanja na Jadransko more. Jedan od bitnih zadataka mreže jeste da kreira što bolje uvjete za podršku već postojećim i novim ekonomsko-trgovinskim odnosima između pomenutih zemalja.

Osim predstavljanja usluga i ciljeva projekta LO.DE, tokom inauguracije prezentiran je još jedan dodatni instrument koji će biti stavljen na raspolaganje italijanskim poduzetnicima koji žele investirati u BiH. Riječ je o virtualnom pravno-normativnom vodiču za BiH pod nazivom "Osservatorio giuridico-economico". Preko njega, italijanski privrednici zainteresirani za ulaganja moći će doći do važnih podataka (fiskalni režim, strane investicije, carinski režim, osnivanje preduzeća itd), uz mogućnost da znatan dio zakona pronađu direktno na ovoj web stranici. Ovaj instrument italijanski partneri smatraju neophodnim u sadašnjem trenutku, kada BiH prolazi kroz proces reformi na svom putu prema evropskim integracijama.

Lokalni punkt za BiH nalazi se u predstavničkom uredu Privredne komore Italija-BiH, u Sarajevu, Edhema Mulabdića 3, telefon: 033 271 080.

L. S.

Donatorski fond za revitalizaciju preduzeća

Za razvoj tržišine ekonomije 15 miliona eura

Formiranje donatorskog fonda za revitalizaciju preduzeća u BiH, prema očekivanjima bh. biznismena, podržaće razvoj tržišne ekonomije u zemlji tako što će restrukturirati preduzeća i institucije koje utiču na ponašanje preduzeća.

Ovaj fond, čiji su zagovornici Kancelarija za međunarodni razvoj Vlade Velike Britanije, Švedska Međunarodna razvojna agencija i Ambasada Kraljevine Holandije, bi u naredne tri godine mogao osigurati oko 15 miliona eura za finansiranje programa tehničke pomoći usmjerene na unapređenje uslova za ekonomski rast, investicije i zapošljavanje. Osim toga, ta pomoć bi bila usmjerena i na ohrabivanje razvoja postojećih i novih preduzeća, te povećanje njihove konkurentnosti.

Premijeri državne i entitetskih vlasti spremni su za potpisivanje izjave kojom će dati saglasnost za utemeljenje fonda, prvenstveno što će on podržati implementaciju Srednjoročne razvojne strategije BiH.

Prema aktuelnom nacrtu izgleda i djelovanja fonda, predviđeno je da njim upravlja donatorsko vijeće koje bi, između ostalog, pregledalo i odobravalo godišnji budžet, kao i korištenje sredstava fonda.

Novo na tržištu

Bosnalijek predstavio tri nova proizvoda

Bosnalijek d.d. predstavio je svoja tri nova proizvoda na bh. tržištu lijekova, koji su urađeni po licenci švicarske kompanije F. Hoffmann - La Roche. Sva tri lijeka su iz kardiovaskularne linije. Predstavio ih je, u prisustvu mnogobrojnih ljekara i magistara farmacije, direktor Bosnalijeka Edin Arslanagić. Riječ je o lijekovima koji imaju učinak na kardiovaskularni sistem, a plasirani su pod zaštićenim nazivima: INHIBACE (cilazapril) - ACE - inhibitor; zatim INHIBACE PLUS (cilazapril + hidrohloriazid) ACE - inhibitor + diuretik i TOREM (torasemid) - diuretik.

"Kroz ova tri proizvoda ćemo obogatiti i ojačati našu kardiovaskularnu liniju i time ostati liderom u snabdijevanju naše države u toj oblasti", kazao je Arslanagić. Dodao je da je poslovna suradnja Bosnalijeka sa svjetski poznatom kompanijom F. Hoffmann - La Roche počela prošle godine i da će biti nastavljena. Naglasio je i to da Bosnalijek u januaru 2006. godine obilježava 55 godina svoga rada, a da je ova godina - godina u kojoj ta kompanija zaokružuje sliku koju je počela graditi prije deset godina, pri završetku rata. /FENA/

Agencija za statistiku BiH

Robni promet s inostranstvom u oktobru 1,3 milijarde KM

BiH je u oktobru ostvarila ukupan robni promet sa inostranstvom u vrijednosti 1,3 milijarde KM, od čega se na izvoz odnosi 329 miliona KM ili 24,3 posto, a na uvoz 1.023 miliona KM ili 75,7 posto, podaci su Agencije za statistiku BiH

U okviru ukupno ostvarenog vanjskotrgovinskog prometa BiH u posmatranom periodu, procenat pokrivenosti uvoza izvozom iznosio je 32,1.

U periodu januar - oktobar ostvaren je izvoz u vrijednosti tri milijarde KM, što je za 24,1 posto više u odnosu na isti period prethodne godine. Istovremeno, ostvaren je uvoz u vrijednosti 8,7 milijardi KM, što je za 13,8 posto više u odnosu na isti period prethodne godine.

Posmatrano po sektorima Standardne međunarodne klasifikacije (SMTK/SITC. Rev. 3), moguće je uočiti kako je u oktobru najveće učešće u izvozu ostvareno u sektoru "Proizvodi svrstani po materijalu" sa ukupnom vrijednošću od 87,9 miliona KM, što iznosi 26,7 posto od ukupnog izvoza.

Značajan obim izvoza ostvaren je u sektoru "Sirove materije, nejestive osim goriva" sa ukupnom vrijednošću od 72,4 miliona KM, što iznosi 22 posto od ukupnog izvoza. U oktobru je najveće učešće u uvozu ostvareno u sektoru "Mašine/strojevi i transportna sredstva" sa ukupnom vrijednošću od 260,4 miliona KM, što iznosi 25,4 posto od ukupnog uvoza.

Značajan obim uvoza ostvaren je u sektoru "Proizvodi svrstani po materijalu" sa ukupnom vrijednošću od 206,8 miliona KM, što iznosi 20,2 posto od ukupnog uvoza.

Za deset mjeseci, u okviru sektora "Hrana i žive životinje" najveće učešće u izvozu ostvareno je u izvozu povrća i voća u vrijednosti 38,7 miliona KM.

U istom periodu, značajno učešće u izvozu ostvareno je u okviru grupe proizvoda "Žitarice i proizvodi" u vrijednosti 24,5 miliona KM.

U istom periodu, u sektoru "Hrana i žive životinje" najveće učešće u uvozu ostvareno je u uvozu proizvoda iz grupe "Žitarice i proizvodi" u vrijednosti 224,6 miliona KM, dok je na drugom mjestu uvoz "Povrća i voća" u vrijednosti 178,7 miliona KM. Značajno se uvozilo meso i prerađevina od mesa u vrijednosti 129 miliona KM.

Posmatrano na nivou sektora "Hrana i žive životinje" u periodu januar - oktobar, BiH je ostvarila procenat pokrivenosti uvoza izvozom u iznosu od 11,5. U okviru toga pokrivenost uvoza izvozom mesa i mesnih prerađevina bila je 8,8 posto, povrća i voća 21,6 posto, te mliječnih proizvoda i jaja 15,9 posto, dok je u okviru sektora "Pića i duhan" pokrivenost uvoza - izvozom šest posto.

Najveće učešće u izvozu u oktobru BiH je ostvarila u području "Prerađivačke industrije", u vrijednosti 292,8 miliona KM, što čini 88,7 posto od ukupnog izvoza.

Istovremeno, BiH je najveće učešće u uvozu ostvarila u području "Prerađivačka industrija" sa ukupnom vrijednošću 912 miliona KM, što iznosi 89 posto od ukupnog uvoza.

U okviru ovog područja, najveće učešće u uvozu ostvareno je u odjeljku "Proizvodnja hrane i pića" sa ukupnom vrijednošću od 115,4 miliona KM, što iznosi 11,2 posto od ukupnog uvoza.

U FBiH evidentirana 345.691 nezaposlena osoba

Broj zaposlenih prema kadrovskoj evidenciji u septembru na području FBiH je 387.009, odnosno nivo zaposlenosti u septembru dostigao je 61,33 posto nivoa iz 1991. godine.

Krajem septembra u FBiH na evidencijama službi za zapošljavanje bilo je 345.691 nezaposlena osoba, što predstavlja povećanje za 1.666 osoba ili 0,48 posto u odnosu na august ove godine.

Učešće stručnih osoba u broju registriranih nezaposlenih je 219.293 ili 63,44 posto, a nestručnih 126.398 ili 36,56 posto.

Krajem septembra poslovni subjekti iskazali su potrebu za 1.486 radnika, tako da su na jednu prijavu potreba za radnicima bila 233 koja traže zaposlenje.

Medijacijom riješeno 200 sporova

Medijacijom ili vanskudskim rješavanjem sporova, što je kao pilot-projekat uvedeno u BiH prije godinu i po, u saradnji sa Osnovnim sudom u Banjol Luci i Općinskim sudom u Sarajevu, do sada je uspješno okončano 200 sporova, uglavnom, privrednih i građanskih, čija je vrijednost 13 miliona KM.

Medijacija je vanskudski postupak u kojem medijator, neutralna osoba, pomaže strankama koje su se prije sudske parnice izjasnile za medijaciju da postignu obostrano prihvatljivo rješenje spora koje ima snagu sudske odluke.

Zavod za statistiku FBiH**Industrijska proizvodnja veća
za 6,6 posto**

Prema podacima Zavoda za statistiku Federacije BiH, industrijska proizvodnja u FBiH u oktobru ove godine, u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prošle godine veća je za 6,6 posto.

Istovremeno, industrijska proizvodnja, u odnosu na proizvodnju iz istog mjeseca prošle godine, veća je za 0,3 posto, dok je u odnosu na septembar ove godine manja za 8,3 posto. Posmatrano po područjima industrijskih djelatnosti u oktobru 2005. godine u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prošle godine, industrijska proizvodnja u dijelu prerađivačke industrije veća je za 5,3 posto, u rudarstvu za 26,8 posto, a u području snabdijevanja električnom energijom, plinom i vodom manja je za 1,3 posto.

Istovremeno, ukoliko posmatramo glavne industrijske grupacije u periodu januar - oktobar 2005. godine, u odnosu na isti period 2004. godine, proizvodnja bilježi povećanje trajnih proizvoda za široku potrošnju za 15,6 posto, intermedijarnih proizvoda, osim energije za 14,1 posto, netrajnih proizvoda za široku potrošnju za 8,3 posto, kapitalnih proizvoda za 2,9 posto, dok je zabilježeno smanjenje proizvodnje energije za 1,8 posto i proizvoda iz grupe neraspoređeno za 9,4 posto.

Troškovi života viši za 2,8 posto

Prema podacima Zavoda za statistiku FBiH, ukupni troškovi života u oktobru ove godine viši su za 1,2 posto u odnosu na prethodni mjesec.

Istovremeno, troškovi za robu viši su za 1,2 posto, za usluge za 0,9 posto, za ogrev i osvjjetljenje za 19,3 posto, za saobraćaj i poštanske usluge za 1,4 posto, duhan i piće za 0,3 posto, te odjeću, obuću, higijenu i njegu zdravlja za 0,1 posto.

Troškovi života za ishranu niži su za 0,5 posto i za obrazovanje i kulturu za 0,2 posto. U ovom mjesecu nisu mijenjali troškovi života za stan i opremu stana.

Ukupni troškovi života u oktobru 2005. viši su za 2,8 posto u odnosu na prosječne troškove iz 2004. godine, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine viši su za 3,4 posto.

Za deset mjeseci ove, u odnosu na isti period prošle godine ukupni troškovi života su viši za 2,4 posto.

Potrošačka korpa najskuplja u Livnu

Prema podacima Zavoda za statistiku FBiH, izdaci za ishranu i piće, odnosno potrošačka korpa u oktobru iznosi 450,78 KM, što je za 1,21 KM ili za 0,3 posto manje, u odnosu na septembar kada su iznosili 451,99 KM.

Posmatrano po sjedištima kantona, za potrošačku korpu je u oktobru najviše trebalo izdvojiti u Livnu 486,35 KM, zatim u Mostaru 479,04 KM i Širokom Brijegu 476,92 KM, a najjeftinija je bila u Goraždu i iznosila 414,61 KM.

Cijene na malo više za 2,5 posto

Ukupne cijene na malo u oktobru više su za 3,5 posto u odnosu na prosječne cijene iz 2004. godine, a u odnosu na isti mjesec prethodne godine za 3,6 posto, podaci su Zavoda za statistiku FBiH.

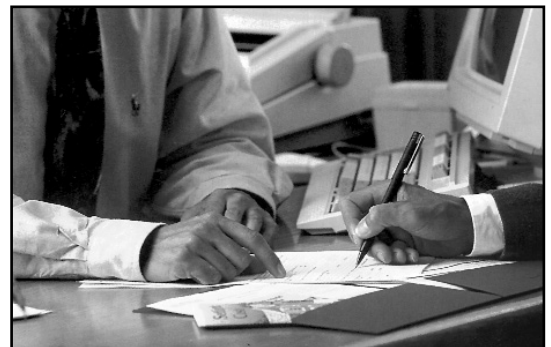
Za deset mjeseci ove, u odnosu na isti period prošle godine ukupne cijene na malo više su za 2,5 posto. Ukupne cijene na malo u oktobru više su za 0,5 posto u odnosu na prethodni mjesec, s tim da su cijene industrijskih neprehrambenih proizvoda više za 1,3 posto, uglavnom, zbog viših cijena električne energije, odnosno primjene višeg sezonskog tarifnog stava za električnu energiju, usluga za 0,8 posto i pića za 0,2 posto.

Cijene poljoprivrednih proizvoda niže su za 3,6 posto, industrijskih prehrambenih proizvoda za 0,2 posto, dok se cijene duhana nisu mijenjale u ovom mjesecu.

Sarajevska berza**Najveći promet u
oktobru ostvarila
brokerska kuća
Eurohaus**

Najveći ukupni promet u oktobru na Sarajevskoj berzi ostvarila je brokerska kuća Eurohaus Sarajevo, slijede je Raiffeisen Brokers Sarajevo i VGT Visoko. Eurohaus je, naime, prema podacima Sarajevske berze, u oktobru ostvario ukupni promet od 10.441.368 KM, Raiffeisen Brokers 10.285.063 KM, a VGT Broker 8.844.507 KM.

Na četvrtom mjestu po ostvarenom oktobarskom prometu je Hypo Alpe Adria vrijednosnice (7.141.929 KM), slijede Palisaen (6.463.396 KM), Dionica (5.656.324 KM), AWBroker (5.486.563 KM) i FIMA International (4.089.727 KM).

Na devetom mjestu je NBC (3.778.605 KM), slijede Bond Invest (3.155.198 KM), Market Bull (2.422.378 KM), eBrokers (1.798.818 KM), ICM (1.694.407 KM), Kapital Brokers (1.616.153 KM), SEE Investment (1.015.536 KM) i Kvantum (474.104 KM).

Po broju ostvarenih transakcija u oktobru na SASE prednjači VGT Broker sa 2.105 transakcija, slijede Raiffeisen Brokers sa 1.996 i Eurohaus sa 1.777 transakcija.

Novi pristup

Osnove unutrašnjeg tržišta EU

Prenosimo tekst iz knjige dr Saše Prešerna, eksperta za tehničko zakonodavstvo EU, "Unutrašnje tržište Europske unije i CE znak", Ljubljana 2003. godine

- nastavak iz prošlog broja -

Da li harmonizovani standardi obuhvataju sve bitne zahtjeve?

Harmonizovani standard mora se zasnivati na bitnim zahtjevima odgovarajuće direktive. Evropski standard može da sadrži odredbe koje se ne odnose samo na bitne zahtjeve nego i na druge odredbe. U tom slučaju, ove odredbe moraju biti jasno izdvojene od onih koje obuhvataju bitne zahtjeve. Pored toga, nije nužno da harmonizovani standard obuhvata sve bitne zahtjeve. U tom slučaju, proizvođač je dužan da radi ispunjenja ostalih bitnih zahtjeva direktive upotrijebi druge odgovarajuće tehničke specifikacije.

Da li primjena harmonizovanih standarda stvara pretpostavku o usaglašenosti?

Ovo važi u slučaju kada je njihov spisak objavljen u Službenom listu Evropske unije i kada su preneseni u nacionalnu standardizaciju. Da bi pretpostavka o usaglašenosti važila, nije potrebno da je prenos obavljen u svim državama članicama. Pošto evropski standardi moraju biti preneseni na jedinstven način (tekst mora biti isti, ali može biti i preveden), proizvođač može izabrati odgovarajuće nacionalne harmonizovane standarde iz bilo koje države članice EU.

Šta je pretpostavka o usaglašenosti?

Za proizvode koji su, u skladu sa nacionalnim standardima, preuzeti iz harmonizovanih standarda, za koje su referentni brojevi objavljeni u Službenom listu EU, pretpostavlja se da su usaglašeni sa odgovarajućim bitnim zahtjevima. U slučaju kada proizvođač nije primijenio ili je samo parcijalno primijenio takav standard, za ispunjenje bitnih zahtjeva mora dokumentovati sve mjere i njihovu primjerenost.

Zašto da se primjenjuju harmonizovani standardi ako njihova primjena nije obavezna?

Jer je to obično najlakši, odnosno najjednostavniji način da proizvođač obezbijedi usaglašenost proizvoda sa bitnim zahtjevima.

Šta ako proizvođač ne primijeni harmonizovane standarde?

Harmonizovani standardi u oblasti direktiva novog pristupa zadržavaju status dobrovoljne primjene. Proizvođač se za primjenu harmonizovanih standarda odlučuje dobrovoljno. U slučaju da se za njih ne odluči, mora na neki drugi način dokazati usaglašenost proizvoda sa bitnim zahtjevima (npr. pomoću tehničkih specifikacija). Ako proizvođač

primijeni samo dio harmonizovanog standarda ili ako harmonizovani standard ne obuhvata sve bitne zahtjeve, pretpostavka o usaglašenosti je ograničena samo na obim koji je obuhvaćen standardom.

Usaglašenost proizvoda sa harmonizovanim standardima definiše način utvrđivanja usaglašenosti, što u nekim slučajevima omogućava sprovođenje postupaka utvrđivanja usaglašenosti bez intervencije treće strane ili izbor više različitih postupaka (npr. kod jednostavnih posuda pod pritiskom, igračkama, elektromagnetske kompatibilnosti, mašina, liftova i plovila za rekreaciju).

Kako evropski standardi postaju nacionalni?

Direktivom 98/34/EC evropski standardi su definisani kao tehničke specifikacije, koje su evropske organizacije za standardizaciju (CEN - Evropski komitet za standardizaciju, CENELEC - Evropski komitet za standardizaciju u elektrotehnici, ETS - Evropski institut za telekomunikacijske standarde) usvojile za ponovnu ili trajnu primjenu i čija primjena nije obavezna. U skladu sa unutrašnjim pravilima ovih organizacija, evropske standarde treba prenijeti na evropski nivo. Ovaj prenos znači da će ovi evropski standardi biti raspoloživi kao nacionalni standardi, u identičnom obliku, dok sve sporne nacionalne standarde, u određenom roku, treba povući.

Šta je dobra inženjerska praksa?

To je termin koji se često pojavljuje u direktivama novog pristupa, standardima i uputstvima, ali nije strogo definisan. Eksplicitna definicija "dobre inženjerske prakse" ne postoji i ne nalazi se u međunarodnom elektrotehničkom rječniku, a ni u dokumentima Komisije. Dobra inženjerska praksa se mijenja svo vrijeme, s obzirom na nova tehnička saznanja, npr. s obzirom na primjenu materijala (otkrivajući opasne materijale) i odgovarajuće tehnologije. Primjer toga je koncept električne bezbjednosti koja se mijenja uključivanjem funkcionalne bezbjednosti, te razmatranjem uticaja elektromagnetnog polja. Za oblast elektrotehnike mogli bismo reći da je dobra inženjerska praksa ona "praksa koja je obuhvaćena elektrotehničkim standardima", jer bi upravo standardi trebali da je definišu.

Polovni i prepravljani (ili revitalizirani) proizvodi

Da li direktive novog pristupa važe za promijenjene proizvode?

Ako je proizvod izmijenjen tako da su izmjene promijenile njegove prvobitne funkcije, namjenu ili tip, onda ga razmatramo kao novi proizvod. Svaki ovakav slučaj treba posebno provjeravati, s obzirom na cilj direktive i vrstu proizvoda. Mašinu kojoj je npr. povećan kapacitet treba razmatrati kao novu

mašinu. U slučaju da revitalizirani ili promijenjeni proizvod važi kao nov proizvod, prilikom plasiranja na tržište i korištenje mora biti usaglašen sa odredbama odgovarajućih direktiva novog pristupa.

Ko i kako treba da odluči da li se radi o novom ili o prepravljenu (revitaliziranom) proizvodu?

Za prepravljenu (revitalizirani) proizvod treba napraviti ocjenu rizika. Ako ova ocjena pokaže da je vrsta opasnosti ili stepen rizika porastao, obično se smatra da je takav promijenjeni proizvod nov.

Šta se zahtijeva za održavanje polovnih proizvoda?

Polovni proizvodi nisu obuhvaćeni direktivama novog pristupa. Kad se na ovakvom proizvodu izvrši zahvat održavanja, ne smije se promijeniti njegov kapacitet ni namjena. U tom slučaju nije potrebno utvrđivati usaglašenost, bez obzira na to da li je proizvod plasiran na tržište prije ili poslije početka važenja direktive. To važi, također, ako je proizvod zbog opravke privremeno izvezen u treće države.

Isto važi kod zamjene defektnog ili istrošenog sastavnog dijela rezervnim dijelom, koji je jednak ili barem sličan originalu (do promjena može doći npr. zbog tehničkih poboljšanja ili prestanka proizvodnje prvobitnog rezervnog dijela). Zato su djelatnosti održavanja u većini slučajeva isključene iz namjena direktiva novog pristupa.

Šta je sa kupovinom polovnih proizvoda?

Proizvodi moraju biti usaglašeni sa odgovarajućim direktivama novog pristupa i ostalog zakonodavstva EU unije kad se plasiraju na tržište EU. Države članice su obavezne da to obezbijede u okviru nadzora tržišta. Zato direktive novog pristupa važe i za polovne proizvode, uvezene iz trećih država, kada ti proizvodi prvi put uđu na tržište EU, ali ne važe za polovne proizvode koji su već u EU.

Korišteni proizvodi, koji su u EU, mogu mijenjati vlasnika i pri tom nije potrebno voditi računa o direktivama novog pristupa.

Kakav je postupak kada proizvođač napravi manje promjene na proizvodu?

Za svaku promjenu proizvoda proizvođač mora napraviti analizu rizika i konstatovati da li ove promjene utiču na bezbjednost i ispunjavanje svih bitnih zahtjeva odgovarajućih direktiva. Ako je ovlaštenu organ bio uključen u postupke utvrđivanja usaglašenosti, proizvođač mora i male promjene saopštiti tom organu i postupati u skladu sa mišljenjem tog organa.

Šta važi za proizvode na radnom mjestu?

Poslodavac mora sprovesti sve potrebne mjere i time obezbijediti da li je radna oprema odgovarajuća i bezbjedna. Zato će za novu opremu tražiti da bude u skladu sa direktivama novog pristupa. Za obnovljenu opremu mora obezbijediti potrebnu bezbjednost, posebno da ta oprema nije manje sigurna od prvobitne.

Uvoz iz trećih zemalja

Da li je proizvođač u trećoj državi obavezan da uzima u obzir direktive novog pristupa?

Proizvođač sa sjedištem u trećoj državi je isto kao

i proizvođač sa sjedištem u državi članici odgovoran za planiranje i izradu proizvoda, u skladu sa odgovarajućim direktivama novog pristupa, kao i za sprovođenje potrebnih postupaka utvrđivanja usaglašenosti, kada je proizvod namijenjen za plasiranje na tržište ili korištenje u EU.

Proizvođač može da ovlasti zastupnika sa sjedištem u EU da radi u njegovo ime. Kada proizvođač nema sjedište ni ovlaštenog zastupnika u EU, do određene mjere odgovornost može preuzeti uvoznik ili lice koje je odgovorno za plasman proizvoda na tržište EU.

Kako postupa carina?

Carinska služba i tržišna inspekcija u EU moraju međusobno saradivati u obavještanju i, na osnovu primljenih informacija, preduzimati odgovarajuće postupke. Carinska služba mora za proizvode uvezene iz trećih zemalja privremeno spriječiti uvoz robe:

* ako otkrije proizvode za koje smatra da mogu predstavljati ozbiljnu i direktnu opasnost za zdravlje i bezbjednost,

* ako otkrije proizvode za koje nema prateću dokumentaciju ili nisu označeni u skladu sa važećim pravilima o bezbjednosti proizvoda.

Šta znači plasirati proizvod na tržište?

Proizvođači, uvoznici, trgovci, poslodavci i drugi učesnici unutrašnjeg tržišta EU moraju poznavati osnovne principe o plasiranju proizvoda na tržište, njihovom označavanju i traženim karakteristikama. Ovo je značajno, prije svega, za proizvođače koji žele sa svojim proizvodima nastupati na tržištu EU, bez obzira na to da li su iz države članice ili nisu. Principi su jedinstveni na cijelom evropskom privrednom prostoru.

Plasiranje proizvoda na tržište je djelatnost kojom, uz plaćanje ili besplatno, proizvod prvi put postaje dostupan na tržištu EU, u cilju da se proizvod distribuira ili koristi unutar EU. Države članice su obavezne da:

* ne zabranjuju, ograničavaju ili ometaju plasiranje na tržište i korištenje proizvoda koji su u skladu sa odgovarajućim direktivama novog pristupa,

* poduzmu sve potrebne mjere da se na tržište i korištenje daju samo proizvodi koji, uz pravilnu montažu, održavanje i korištenje, ne ugrožavaju bezbjednost i zdravlje lica ili drugih javnih interesa koji su obuhvaćeni odgovarajućim direktivama.

S obzirom na to da se plasiranje na tržište odnosi samo na prvi nastup proizvoda na tržištu EU, direktive novog pristupa važe za nove ili renovirane proizvode izrađene u EU, kao i za nove ili polovne proizvode koji su uvezene iz trećih zemalja. Koncept plasiranja na tržište se odnosi na svaki pojedinačni proizvod, bilo da je izrađen kao pojedinačna jedinica ili u seriji.

Šta ako direktive obuhvataju samo plasiranje na tržište?

Direktive o niskonaponskoj električnoj opremi, građevinskim proizvodima, civilnim eksplozivnim i

električnim uređajima za hlađenje u domaćinstvu obuhvataju samo plasiranje na tržište. Uprkos tome, proizvodi koji se prvi put daju na korištenje moraju ispunjavati sve zahtjeve predviđene ovim direktivama. Definicija plasiranja na tržište obuhvata, također, prenos proizvoda direktno od proizvođača do korisnika.

Prenos proizvoda može se vršiti od proizvođača, odnosno njegovog ovlaštenog zastupnika u EU do uvoznika sa sjedištem u EU, odnosno do lica koje je odgovorno za distribuciju proizvoda na tržištu EU. Distribicioni lanac može biti i trgovački lanac proizvođača ili njegovog ovlaštenog zastupnika. Prenos se može vršiti i direktno od proizvođača ili njegovog ovlaštenog zastupnika u EU do krajnjeg potrošača ili korisnika.

Šta ako se radi o iznajmljivanju ili o poklonu proizvoda?

Proizvod je prenesen onda kada je stvarno fizički predat, odnosno kada je preuzeto vlasništvo. Takav prenos može se zasnivati na plaćanju, ali i ne mora. Tako za prenos proizvoda važi svaki oblik prodaje, iznajmljivanja, najma, lizinga i poklona. Zato su i iznajmljeni i poklonjeni proizvodi plasirani na tržište, u smislu direktiva novog pristupa.

Da li uvoz, odnosno izrada za vlastitu primjenu znači plasiranje na tržište?

Uvoz robe za vlastite potrebe važi kao plasiranje na tržište u trenutku kada uvezeni proizvodi dođu u EU. I proizvodi izrađeni za vlastito korištenje moraju u potpunosti ispunjavati sve zahtjeve odgovarajućih direktiva novog pristupa i ostalog zakonodavstva EU, iako formalno nisu plasirani na tržište.

Smatra se da su građevinski proizvodi koje građevinari i sami proizvode na gradilištu ili drugdje, u skladu sa direktivom o građevinskim proizvodima, plasirani na tržište iako nisu preneseni.

Šta znači dati na korištenje?

Smatra se da je proizvod dat na korištenje kada krajnji korisnik prvi put upotrijebi proizvod unutar EU. Ako se proizvod upotrebljava na radnom mjestu, krajnji korisnik je poslodavac. Države članice ne smiju zabraniti, ograničiti ili spriječiti početak upotrebe proizvoda koji odgovaraju odredbama odgovarajućih direktiva.

Međutim, države članice smiju, u skladu sa osnivačkim sporazumom, zadržati ili usvojiti dodatne nacionalne odredbe o korištenju određenog proizvoda, koje su namijenjene za zaštitu radnika, drugih korisnika ili za zaštitu okoline. Takvim nacionalnim odredbama ne smije se tražiti promjena proizvoda koji je izrađen u skladu sa odredbama odgovarajućih direktiva, a, isto tako, ne smije se uticati na uslove za plasiranje ovog proizvoda na tržište EU.

Kakva je veza između zakonodavstva o proizvodima koji se označavaju CE znakom i zakonodavstva za zaštitu na radu?

Zakonodavstvom o zaštiti na radu, između ostalog, određuje se da poslodavci moraju brinuti o

svim potrebnim mjerama kojima obezbjeđuju podesnost i bezbjednost radne opreme. Ako se radi o vrsti opreme koja mora biti označena CE znakom, poslodavac mora obezbijediti da se na radnom mjestu koriste samo proizvodi sa takvim znakom. Pored toga, u skladu sa uputstvima za korištenje ovih proizvoda, mora obezbijediti odgovarajuće obrazovanje, upotrebu lične zaštitne opreme i ispuniti ostale zahtjeve za ove proizvode.

Da li poslodavci trebaju dodatne dozvole za korištenje uređaja i opreme označene sa CE?

U državama članicama EU poslodavcu nisu potrebne nikakve dozvole kojima bi mu bilo dozvoljeno korištenje novih uređaja i opreme, osim ako direktivama nije određeno drugačije (npr. zbog zakonodavstva o okolišu ili opasnosti od eksplozija i slično). Poslije dobijanja odgovarajućih dozvola za obavljanje određene djelatnosti i korištenje poslovnog objekta, poslodavac, odnosno vlasnik može odgovarajuću opremu i uređaje (npr. mašinu) upotrebljavati bez dodatnih dozvola. Periodično provjeravanje opreme i uređaja koji se koriste (npr. liftovi, oprema pod pritiskom, neka lična zaštitna oprema itd) regulisano je nacionalnim zakonodavstvom, koje se zasniva na evropskim direktivama i koje je različito u državama.

Kako je direktivama definisan početak korištenja?

Direktivama obično nije definisan početak rada, tj. korištenja. Postoje izuzeci, npr. prema direktivi o aktivnim medicinskim pomagalicama za ugrađivanje, početak rada predstavlja trenutak kada zdravstvene službe dobiju ova pomagala na raspolaganje za ugrađivanje. A prema direktivama o medicinskim pomagalicama, to je trenutak kada je neki proizvod na raspolaganju krajnjem korisniku za prvo korištenje na tržištu EU. U direktivi o brodskoj opremi se umjesto termina "prvo korištenje" koristi termin "dati na palubu" broda EU. Kod liftova, kao početak korištenja uzima se trenutak kada je moguće prvo korištenje unutar EU.

Prema direktivi o grijanima za toplu vodu, proizvodi se ne smiju početi koristiti ako ne ispunjavaju, pored zahtjeva o efikasnosti, koju određuje direktiva, i nacionalne uslove za početak korištenja. Ipak, ovim odredbama ne smije se spriječavati slobodan protok grijaa.

Prema direktivi o radijskoj i telekomunikacionoj terminalskoj opremi, države članice mogu ograničiti korištenje radijske opreme kada se radi o neispravnom korištenju oblasti frekvencija, štetnim smetnjama i drugim po zdravlje štetnim uticajima.

Da li se tržišni nadzor vrši i za proizvode koji su dati na korištenje - dakle na radnom mjestu?

Tržišni nadzor se, u principu, vrši samo na tržištu. Međutim, u slučajevima kao što su:

- * proizvodi koje možemo upotrebljavati tek poslije montaže, instalacije ili neke druge operacije,
- * proizvodi čija usaglašenost može zavisiti od uslova distribucije (npr. od skladištenja i transporta),
- * proizvodi koji ne dolaze na tržište prije nego što su korišteni (npr. proizvodi izrađeni za vlastito korištenje).

Tržišni nadzor je moguće obaviti i na radnom mjestu. U državama članicama je uobičajeno da inspektorati koji vrše nadzor na radnom mjestu provjeravaju i da li proizvodi odgovaraju sa aspekta direktiva novog pristupa.

Opšta bezbjednost proizvoda

Direktiva o opštoj bezbjednosti proizvoda određuje da se proizvodima za potrošnju, koji dolaze na tržište, kod normalnog i predviđenog načina korištenja, ne smije ugrožavati bezbjednost lica. Od proizvođača se traži da na tržište plasiraju samo bezbjedne proizvode i da na eventualne opasnosti upozoravaju. Ovom direktivom se države članice obavezuju da proizvode na tržištu nadziru i da Evropsku komisiju obavještavaju o svojim aktivnostima koje će preduzeti u slučaju aktiviranja zaštitne klauzule, a u slučaju ozbiljne i direktne opasnosti da preko medija o tome obavijeste i javnost.

Koji proizvodi su obuhvaćeni direktivom o opštoj bezbjednosti proizvoda?

Direktiva o opštoj bezbjednosti proizvoda obuhvata i proizvode za potrošnju koji nisu obuhvaćeni direktivama novog pristupa u drugom zakonodavstvu EU. Tu spadaju, na primjer, proizvodi koji ne odgovaraju definiciji određene direktive, polovni proizvodi iz EU i popravljani proizvodi ako su nabavljeni za komercijalnu djelatnost.

Kada treba primijeniti direktivu o opštoj bezbjednosti proizvoda?

Direktiva o opštoj bezbjednosti važi za proizvode široke potrošnje koji su nabavljeni u okviru komercijalne djelatnosti, pod uslovom da:

* proizvod nije obuhvaćen direktivama novog pristupa ili drugim zakonodavstvom EU,

* direktivama novog pristupa ili drugim zakonodavstvom EU nisu obuhvaćeni svi aspekti bezbjednosti ili vrste rizika.

Ovo pravilo daje prioritet direktivama novog pristupa za sve aspekte bezbjednosti proizvoda i vrste rizika na koje se one odnose. Cilj direktiva novog pristupa je da obuhvati predvidljive rizike, a ako je potrebno, istovremeno, treba koristiti i druge relevantne odredbe zakonodavstva EU, npr. direktivu o opštoj bezbjednosti proizvoda.

Kako da proizvođač primijeni direktivu o opštoj bezbjednosti proizvoda?

Primjena direktive o opštoj bezbjednosti proizvoda je uopšteno takva da treba napraviti ocjenu rizika i uporediti je sa međunarodnim (ISO, IEC, CEN, CENELEC, ETS), ili nacionalnim standardima za pojedinačnu vrstu proizvoda. Proizvođač mora obezbijediti da je njegov proizvod bezbjedan.

Sistem obavještavanja

Direktivama novog pristupa se ne predviđaju posebni sistemi za brzu razmjenu informacija među organima tržišnog nadzora. Izuzetak je sistem spremnosti koji je obuhvaćen direktivama o medi-

cinskim pomagalima. Zbog toga odredbe direktive o opštoj bezbjednosti proizvoda, kojima se reguliše postupak za brzu razmjenu informacija o opasnostima i tome odgovarajući odzivi na nivou EU, važe i za proizvode za potrošnju koji su obuhvaćeni direktivama novog pristupa. Takvi proizvodi su npr. igračke, plovila za rekreaciju, električni frižideri za domaćinstva i u nekim slučajevima električna oprema, plinski uređaji, mašine, lična zaštitna oprema i oprema pod pritiskom.

Odgovornost za proizvod sa greškom

Direktiva o odgovornostima za proizvode (85/374/EEC) važi za sve proizvode, i za one koji su obuhvaćeni direktivama novog pristupa. U interesu je proizvođača, uvoznika i distributera da nabavljaju bezbjedne proizvode i da izbjegnju troškove i odgovornost za defektne proizvode koji prouzrokuju štetu pojedincima ili na imovini. Direktive novog pristupa i direktiva o odgovornosti za proizvode se u obezbjeđivanju odgovarajućeg stepena zaštite nadopunjuju.

Obično se dešava da su neki proizvodi iz iste proizvodne serije već prodati ili se čak koriste kada se otkrije njihova nausaglašenost sa propisima. U takvim slučajevima je značajno da se iza lica koja bi mogla biti izložena opasnosti zbog grešaka ili manjkavosti ovog proizvoda o tome obavijeste na odgovarajući način. Za to je odgovoran proizvođač, ovlašteni zastupnik, odnosno lice koje je odgovorno za davanje proizvoda na tržište. Upozorenje može biti u obliku javnog oglasa ili individualno ako je broj ugroženih lica ograničen. Nadzorni organ mora donijeti odluku da li je potrebno ograničiti korištenje proizvoda za koje se pokazalo da su opasni.

Ko je odgovoran za uređaje koje napravimo ili konstruišemo sami?

Za takve uređaje je odgovoran sam graditelj. Ako npr. napravi mašinu za vlastitu upotrebu, mora je označiti sa CE znakom, napisati izjavu o usaglašenosti i prije toga obaviti sve potrebne postupke provjeravanja usaglašenosti. Nadzorni organ (npr. inspektorat za rad) može kod poslodavca prekontrolisati označavanje i dokumentaciju takve mašine.

Komercijalni zahtjevi kupca

Kupac može, na osnovu komercijalnih ili poslovnih odnosa, postavljati dodatne zahtjeve poslije certifikacije i označavanja proizvoda, što nema nikakvu zakonsku osnovu. Stvar je poslovnog dogovora kako će se prodavac i kupac dogovoriti o ovim zahtjevima.

CE znak, zakonom propisan u EU, jeste oznaka za proizvode za koje se takvo označavanje traži. Tržišnim nadzorom u EU provjerava se samo ova oznaka, a ne ostale.

- kraj -

Kako reagujemo na vremenske promjene

Od kako su ljudi svjesni vremenskih promjena, svjesni su i njihovog utjecaja na zdravlje. Stari Grci su opisivali utjecaj topline i hladnoće na organizam još prije 2400 godina. Mnogi se žale kako osjećaju "promjenu vremena u kostima". U današnje vrijeme ljekari istražuju povezanost vremenskih promjena sa određenim hroničnim oboljenjima, poput migrene ili artritisa. Međutim, i među njima su podijeljena mišljenja, jer neki su stanovišta da je sve psihičke naravi. Tako su npr. u tmurnim danima pacijenti skloniji depresivnom raspoloženju pa samim tim i osjetljiviji na bol. Drugi tvrde da je ta bol realna i predlažu svojim pacijentima da vode dnevnik svoga stanja i vremenskih prilika kako bi se lakše uočila povezanost.

Biometeorologija je interdisciplinarna nauka koja proučava interakcije između promjena u atmosferi i živih organizama - biljaka, životinja i ljudi.

Faktori koji mogu doprinijeti bolnim stanjima su:

- * atmosferski pritisak,
- * vlažnost zraka,
- * padavine,
- * temperatura i
- * vjetar.

Iznenadni pad atmosferskog pritiska signalizira nadolazak padavina i obično rezultira pojačavanjem bolnih stanja u pacijenata. Toplo vrijeme ne odgovara srčanim bolesnicima, i inače starijim pacijentima, te maloj djeci zbog mogućnosti dehidracije. Hladno suho vrijeme npr. pogoduje oboljelima od multiple skleroze, dok im smetaju visoke temperature. Niska temperatura može biti "okidač" za migrenu, u zimskom periodu se povećavaju astmatični napadi, bolesti zglobova, reumatske tegobe...

Tijelo reaguje na hladnoću, tako što se krvni sudovi skupljaju, samim tim srce mora jače pumpati krv kako bi ona došla u najudaljenije kapilare. Ovo bolesnom srcu može biti previše. Veliki pad atmosferskog pritiska može dovesti do širenja zraka u tjelesnim šupljinama. Ovo može

povećati pritisak na upaljena povrijeđena tkiva u zglobovima, mišićima, te dovesti do pojačavanja boli. Zbog razlika u gustini mišića i kostiju, te nejednake ekspanzije i kontrakcije pri promjeni temperature i vlažnosti može doći do pojačanja bolova u zglobovima i kostima.

Sve su ovo činjenice koje pokazuju da vremenske promjene i u ovim jesenjim danima nemaju samo psihološki negativan uticaj već da oštećen organizma zaista na njih negativno reaguje. Možemo sami sebi pomoći najviše slojevitim oblačenjem koje će nam omogućiti da nam je dovoljno toplo i suho vani, a nikako prevruće u zatvorenim zagrijanim prostorijama. Treba poboljšati svoje opće zdravstveno stanje uzimanjem sredstava za jačanje imuniteta, te voditi računa o temperaturi i vlažnosti zraka u prostorijama u kojima boravite i spavate. Obezbijedite sebi dosta svjetlosti tokom rada i napravite opuštajuću atmosferu u popodnevnom i večernjim satima. Napravite sebi mikroklimu u svom stanu koja će vam biti "po mjeri".

*Mr ph. Maja KNEŽEVIĆ ČERANIĆ
Apoteka MY MEDICO*

